

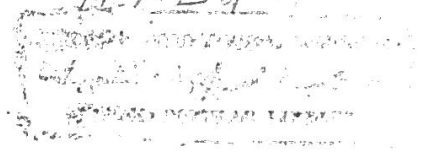

ՆԱՅԱՍԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
NATIONAL
LIBRARY
OF ARMENIA

**Սույն ստեղծագործությունը հասանելի է
Հայաստանի ազգային գրադարանի
թվային շտեմարաններում՝ համաձայն
դրա իրավատիրոջ հետ կնքած
Համագործակցության պայմանագրի, և
կարող է օգտագործվել բացառապես
օրենքով նախատեսված կարգով՝
պահպանելով հեղինակի և իրավատիրոջ
հեղինակային իրավունքները**

100 a

MRDG II

**ԱՋԳԱՅԻՆ ՀԱՐՅԻ
"ԱՌԵՂԾՈՒԱԾԸ"
ԵՒ**

**ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ**

SPURK

— խարխափումներ եւ յստակացումներ —

« ՍՍՐՏԿՈՅ » ՏԵՍԱԿՍՆ ՆԻԻՇԵՐ

ԹԻԻ 1

100 a
MRDG II

Հ.Ա.Հ.Գ.Բանակի, շուրջ համախմբուած Հայկական ժողովրդային Շարժումները, ՄԱՐՏԿՈՑ՝ անուան տակ տեսական նիւթերու արծարծման ձեռնարկելով, կը նպատակադրեն ազատագրական պայքարի քաղաքական ուղեգիծը աւելի եւս պարզաբանել մեր նոր սերունդին, զայն հայ ժողովուրդի զանգուածներու սեփականութիւնը դարձնելու մտահոգութեամբ:

Անտարակոյս, Հայկական ժողովրդային Շարժումներու զանգուածները ոչ մէկ ջանք կը խնայեն այս գիտական, յեղափոխական ու սրբազան Գիծէ տարածելու աշխատանքով՝ յանուն հայ ժողովուրդի յեղափոխական միասնականութեան, յանուն մեր հողերու ազատագրութեան եւ յանուն մեր յեղափոխութեան անպարտելիութեան:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ``ԱՌԵՂԾՈՒԱԾԸ``
ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

—խորխափումներ եւ յստակացումներ—

՝ ՄԱՐՏԿՈՑ՝ տեսական նիւթեր
ԹԻՒ 1

ՀՐԱՅԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ՝
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՇԱՐՇՈՒՄԻ
1985

SPURK

SPURK

ՆԱՍՏԱՐԱՆ

Հայկական ազատագրական պայքարի վերածննդեան 10-ամեակի այս օրերուն, երբ մեր տարասփիւռ ժողովուրդի լայն զանգր-ւածները-մանաւանդ Միջին Արեւելքի մէջ-անողոք կերպով ենթա-կայ են այլազան բռնակալ վարչակարգերու թշնամական լուծին՝ նախ ողջոյնի խօսք կ'ուղղենք բոլոր անոնց, որոնք ուղղակի կամ անուղղակի կերպով կը շարունակեն օժանդակել պահանջատի-րական այս շարժման երթին:

Ազատագրական պայքարի յարաճուն զարգացման զուգընթաց, Շարժումի քաղաքական ուղեգիծի անշփոթ եւ առարկայական ըմ-բռնումը մեծ անհրաժեշտութիւն է, որովհետեւ այս քաղաքական ուղեգիծն է, որ կ'ապահովէ եւ կը պայմանաւորէ հայ ժողո-վուրդի համախմբումը ռազմավարական մէկ նպատակակէտի շուրջ:

Տեսական ու քաղաքական մարզերու մէջ, բնականաբար, կա-մայ-ակամայ, ականատես կը դառնանք շփոթներու կամ անհասուն ըմբռնումներու: Այս տիպի ըմբռնումներն ու մօտեցումները ա-ւելի ակնյայտ են արեւմտեան երկիրներու մէջ բնակող կամ ու-սանող հայկական համախմբումներու մօտ: Այս համախմբումները յարաբերաբար հեռու են պայքարի մէջ ուղղակի եւ շօշափելի մասնակցութիւն ունենալէ: Աւելին՝ այս երկիրներու առարկա-յական պայմանները եւ կայսերապաշտական քարոզչական մեքենան այս կամ այն ձեւով կը փորձեն ազդել այդտեղի մեր հաւարակա-նութիւններուն վրայ: Ուստի եւ այս տողերը-աւելցնելով հայ նորագոյն յեղափոխութեան քաղաքական հարուստ միտքին՝ շեշտա-կիօրէն ուղղուածութիւն ունին դէպի արեւմուտք՝ ուրկէ՛ հոսք կ'առնէ հակա-պայքարը ո՛չ միայն զաղափարախօսական, բայց եւ քաղաքական, զինուորական եւ ապահովական մարզերու մէջ, սա-կայն եւ այնպէս բոլորն ալ մէկտեղուած՝ մէկ նպատակի համար-լուծեան մատնել արիւն-քրտինքով յառաջացող այս անսակարկ ու անզիջող յեղափոխական կանչը:

Այս գրութիւնը, որ քննադատական վերլուծման կ'ենթարկէ Անգլիա լոյս տեսնող ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ եռամսեայ պարբերաթերթը, միա-ժամանակ ուղղուած է հայ նորագոյն յեղափոխութեան համախոհ բոլոր հայորդիներուն: Մինչ այդ կը յուսանք որ գրութեան քաջալերական թէ քննադատական կողմերը որպէս հակազդեցութիւն իրենց դէմ չունենան մտաւորական թռիչքներ, այլ անշահախնդիր եւ արի յեղափոխական կեցուածք մը: Մեր բաղձանքն է այս տո-ղերու միջոցաւ արծարծուող տեսական, զաղափարական եւ քաղա-քական նիւթերը մատչելի դարձնել հայ երիտասարդութեան, զայն աւելի յստակացման ու յեղափոխականացման առաջնորդելու նա-խանձախնդրութեամբ:

ՏԵՍԱԿԱՆ ՅՈՏԱԿԱՑՈՒՄ

Գնահատելի է՝ երբ կը ձգտիք հայ ժողովուրդի իրականությունները վերլուծել եւ արծարծել գիտական տեսութեամբ, երբ կը փորձէք Հայկական Հարցը քննարկել պատմական զարգացման հոլովոյթի մէջ, երբ կը ջանաք հայկական ազատագրական պայքարը բացատրել գիտական ընկերվարութեան հասկացողութեամբ:

Ձեր այս աշխատանքի մէջ յաջողութեան հասնելու պարագային, անխուսափելիօրէն անշեղ ու յստակ ըմբռնումներ եւ հաստատումներ պիտի կատարէք. հետեւեալ կէտերու շուրջ. -

- 1.- Գիտական աշխարհայեացքը, փիլիսոփայութիւնն ու զաղափարախօսութիւնը ուսումնասիրել առարկայականօրէն՝ հեռու վերացական եւ ենթակայական ըմբռնումներէ:
- 2.- Նոյն տեսութեամբ ուսումնասիրել պատմութիւնը, պատմութեան հասարակա-տնտեսական զարգացման ընթացքը եւ անոր հիմնական կանոնները:
- 3.- Ապա բժախնդիր կերպով ուսումնասիրել ազգը եւ անոր պատմական ծագումը, ազգային հարցի տնտեսական եւ ընկերային արմատները, ինչպէս նաեւ ազգային շարժումները՝ դրամատիքութեան զարգացման 4 հանգրուաններու մէջ (այս գլուխի ուսումնասիրման ճշգրիտ հաստատումները կենսական են ոչ միայն մեր պայքարի մէջ, այլ նաեւ ազատագրական եւ յեղափոխական բոլոր շարժումներու համար):
- 4.- Ճշգրտօրէն հաստատել միջազգային իրավիճակը եւ յանգիլ գիտական եզրակացութիւններու: Հաստատել համաշխարհային յեղափոխութեան հիմնական օղակները. ընկերվարական երկիրներ, միջազգային բանուոր դասակարգ, ազգային-ազատագրական պայքարներ: Հարկ է ուսումնասիրել նաեւ միջ-կայսերապաշտական հակասութիւնները, ինչպէս նաեւ թերաճ երկիրներու հասարակա-տնտեսական կարեւոր եւ հասարակաց նիւթերը:
- 5.- Այս բոլորին հիման վրայ անշուշտ հարկաւոր է ուսումնասիրել հայ ժողովուրդի պատմութեան առնուազն վերջին քանի մը դարերը:

Կէտերու նշումը բաւականին երկարեցաւ... սակայն պատմական յաջողութիւն արժանագրելու համար անհրաժեշտ է՝

- 6.- Ուսումնասիրել վերջին 150 տարիներու ընթացքին գիտական տեսութեան ծագումն ու զարգացումը, նաեւ անոր շահած հարուստ փորձառութիւնները ընդդէմ պատեհապաշտութեան եւ յետադիմութեան:
- 7.- Քննարկել թուրքիոյ իրավիճակը՝ զէթ անցնալ երկու դարերու ընթացքին, մանրամասնօրէն ուսումնասիրել անոր հասարակական, տնտեսական եւ քաղաքական կացութիւնը, յստակօրէն ճշդնել կայսերապաշտական ծրագիրներու մէջ անոր ներկայացուցած ռազմավարական կարեւորութիւնը եւ միաժամանակ լաւապէս սերտել հայ ժողովուրդի վիճակը՝ բռնագրաւեալ մեր հողերու վրայ թէ թուրքիոյ այլ շրջաններէ ներս:

քննարկել նաեւ թրքական եւ քրտական կազմակերպութիւններու էութիւնը, անոնց հասունութեան մակարդակը եւ քաղաքական դիմագիծը:

8.-Քննարկման ենթարկել այն երկիրները, որոնք կ'ընդգրկեն հայկական հաւաքականութիւններ եւ գաղութներ:

Պարտաւորութիւն է լաւապէս սերտել նշեալ երկիրներու պայմանները, որպէս զի կարելի ըլլայ ճշգրտօրէն համադրել տեղական հասարակաց հակա-կայսերապաշտ ու յառաջդիմական շարժումներու հետ մեր գործակցութիւնը: Պաշտպաններ մեր փորձամասնական իրաւունքները եւ ապահովներ մեր ազատագրական երկարաշունչ պայքարի յենարանները: Այս հարցը գերազանցապէս կարեւոր է մանաւանդ Միջին Արեւելքի մէջ: Որովհետեւ մեր պայքարը միջին արեւելեան է, ուստի եւ շրջանի բախտակից ժողովուրդներու յառաջդիմութիւնն ու նահանջը, դրական եւ ժխտական հասարակական երեւոյթներ են նաեւ մեր շարժման համար:

9.-Հայ ժողովուրդը կ'ապրի տնտեսական տարբեր կառոյցներ ունեցող՝ ընկերվարական, կայսերապաշտական (տնտեսապէս զարգացած դրամատիրական) եւ թերաճ երկիրներու մէջ: Կարեւոր է առարկայական պատկերացում ունենալ Սփիւռքի հայութեան իրավիճակի շուրջ եւ ըստ այնմ, -գէթ հիմնական գիծերու վրայ, -ճշդել անոր վերապահուած դերակատարութիւնն ու պայքարի եղանակը շարժման մէջ:

Այս ուսումնասիրութիւնը մանաւանդ պէտք է կեդրոնացնել Միջին Արեւելքի եւ անոր կից շրջաններու վրայ, նկատի առնելով որ այդ աշխարհագրական միջավայրի մէջ կը գտնուին մեր հայրենիքի բռնազրաւուած ու ազատագրուած հողամասերը, ինչպէս նաեւ հայկական կենսունակ գաղութները:

Կէտերը բաւականին երկարեցան, սակայն չկայ ուրիշ ելք: Որովհետեւ՝

«Առանց յեղափոխական տեսութեան կարելի չէ ունենալ նաեւ յեղափոխական շարժում»:

Իսկ եթէ գոյութիւն ունենայ՝ անկասկած որ երկար պիտի չի դիմանայ....:

Սակայն մենք կը հաւատանք նաեւ թէ՝

«Պիտի սովորել,
սակայն գործի ընթացքին պիտի սովորել»
ԼԵՆԻՆ

Եթէ կը հաւատաք այս ճշմարտութեան, ապա ձեզի հետ ենք: Այլապէս պարապ ժամանակ կը վատնէք:

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊՐԱԿՏԻԿԱ

Այս խնդիրը սկզբունքային հարց է, քանի որ ընկերվարութիւնը նպատակադրած է արմատէն վերացնել մտային ու գործնական աշխատանքի հակասութիւնը:

Այս հակասութիւնը ըմբռնումներու հիմնական տարբերութիւնն է յեղափոխական կազմակերպութիւններու եւ մտաւորական հանդիսութիւններու միջեւ:

Դիտական տեսութեան հիմնադիրներ Մարքսն ու Էնկելսը, մեծ փիլիսոփաներ, հասարակագէտներ, տնտեսագէտներ ու յեղափոխականներ ըլլալով մէկտեղ, է՛ին նաեւ Մեծ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉներ: Անոնք էին, որ կազմակերպեցին երկու ինթերնացիոնալները. անոնք էին, որ զործօն մասնակցութիւն բերին Բարիգի Կոմունայէն¹ ներս թէ արեւմտա-եւրոպական բազմաթիւ երկիրներու ընկերային շարժումներու մէջ:

Կայսերապաշտական ժամանակաշրջանի մարքսիզմի մեծ տեսաբան Լենինն ինքն էր, որ 20-րդ դարու սկզբնաւորութեան վերաշնչաւորեց ԵՐԿՐՈՐԴ ինթերնացիոնալը: Ան կազմակերպիչն ու մասնակիցն էր Ռուսաստանի տարածքին տեղի ունեցած երեք յեղափոխութիւններուն:

Եզրակացնելով՝

Պրակտիկան ճշմարտութեան չափանիշն է:

Ինչպէս որ շարժումը առանց տեսութեան չի յարատեւեր, այնպէս ալ տեսութիւնը՝ առանց մերուելու պայքարի ընթացքին մէջ, անկարող կ'ըլլայ առարկայական իր հիմքն ապահովելու:

Մարքսիզմը ԳիՏԱԿԱՆ եւ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ տեսութիւն է: Իսկ տեսութիւնը պրակտիկայի թէ՛ ՈՐԻՋԷՆ է եւ անոր արդիւնքը: Իսկ պրակտիկայի միջոցաւ ձեռքբերուած փորձառութիւնը՝ ինքը գիտութիւնն է:

Տեսութիւնն ու պրակտիկան՝ փոխ-յարաբերութեան եւ փոխ-հարստացման տրամախոհական² (տիպէքթիքական) կապի մէջ են:

Եթէ տեսութիւնը պայքարի ընթացքին (կամ գէթ պայքարի լոյսին տակ) չհաստատուի ու չզարգանայ՝ կը մնայ իրականութենէն ետ կամ առաջ:

Սակայն նոյնիսկ եթէ մեր հաստատած տեսութիւնը առարկայական հիմք ունենայ բայց զործնական զարգացման ընթացքի մէջ չմկրտուի՝ ժամանակէն (զարգացման ընթացքէն) ետ կը մնայ: Որովհետեւ իրերը անդադար շարժումի եւ զարգացման մէջ են:

Տեսութեան իրականութենէն ետ մնալը՝ ալ օփորթիւնիզմ³ կը նշանակէ: Իսկ եթէ տեսութիւնը ենթակայական կ'զարգացումներ՝ ապրելով ժամանակէն առաջ վազէ, այն այդ ՝ ծախ՝ օփորթիւնիզմ է, որոնք երկուքն ալ մտաւորական հիւանդութիւններ են եւ երկուքն ալ ծառայութիւն կը մատուցեն յետադիմութեան, ըլլայ այդ ներքին թէ արտաքին, տեղական թէ միջազգային:

Այս պատճառով է, որ ՍԵՔՅՈՐԻՍՏՆԵՐԸ⁴ կամ ՌԵՖՈՐՄԻՍՏ⁵ են կամ ԱՆԱՐՍԻՍՏ⁶: Անոնց արծարծած լոգունգները կամ հին են եւ կամ ՝ սիւփոր յեղափոխական ՝... տարիներով առաջ:

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՊՐԱԿՏԻԿԱՆ ՇԱՐՃՄԱՆ ՄԷՋ

Այս հաստատումով ըննադատական առաջին հայեացքը կ'ուղղենք ՅԱՐԱՋԱՊԱՃ-ին, եւ տեսական ու քաղաքական կարեւոր ու սկզբունքային խնդիրներուն մօտենալէ առաջ՝ դէմ յանդիման կը

գտնուի՞նք շարք մը վերացական լոգուններու շարունակական
կրկնումին-
`Կեցցէ՛՛ Սոցիալիզմը՛՛, ՛՛Դէպի՛՛ Սոցիալիզմ՛՛...եւայլն:

Ասոնք ՄԱՔՍԻՄՈՒՄ պահանջմունքներու լոգուններ են
թէ՛ բանուորական յեղափոխութիւններու եւ թէ մանաւանդ ազա-
տագրական պայքարներու ծրագիրներու մէջ:

Ասոնց անտեղի կրկնումը ցոյց կու տայ մեր մակերեսային
ըմբռնումը՝ յեղափոխական տեսութիւնը զանգուածներու սեփակա-
նութիւնը դարձնելու անհրաժեշտ եւ անյետաձգելի հրամայակա-
նին առաջ:

Որովհետեւ՝

եթէ մենք, ինչպէս որ նախապէս բացատրեցինք, միջազգային
սկզբունքներէ մեկնելով կը հասնինք ազգային պայմաններուն,
պրակտիկայի մէջ լոգունները ազգային մակարդակէն ու սահ-
մաններէն կը բարձրացնենք դէպի միջազգային ըմբռնում... այ-
լապէս ժամանակէն (առարկայական զարգացումներէն) առաջ կը
բալենք:

Այսինքն՝ ծիշդ է, որ առարկայական պայմանները ձգտում
ունին դէպի տեսութիւն, սակայն եւ տեսութիւնը պէտք է մօտե-
ցում ցուցաբերէ առարկայական զարգացման եւ բարձրանայ միեւ-
նոյն այդ մակարդակէն: Այլապէս ինչպէ՞ս զուգահեռաբար եւ
միասնաբար պիտի զարգանան յեղափոխութեան ԱՌԱՅԱՅԱՅԱՅԱՅ ԵՒ
ԵՆԹԱԿԱՅԱՅԱՅ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ:

Այս հաստատումով անշուշտ միշտ հեռու կը մնանք դիւրա-
հաւատ ՍԵՔՐՈՐԻՍՏՆԵՐԷՆ, որոնք մարքսիզմի մէջ ՛՛ միշին՝ եւ
կարճ ՛՛ ճանապարհներ կը փնտռեն:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՅԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՐԺԵԼՈՐՈՒՄԸ

Քննարկելով նիւթերը՝ կը փնտռենք ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ին ՛՛ փըն-
տոտութիւններուն՝ մէջ մուկորեցնող ՛՛ անհասուն՝ մօտեցումներ-
րուն տեսական եւ քաղաքական աղբիւրները:

Դիտենք որ եթէ տեսութիւնը գիտական հիմք չունենայ՝
անկարելի կ'ըլլայ անոր վրայ կառուցել յեղափոխական քաղաքա-
կանութիւն մը:

Ուստի, քաղաքական խնդիրները քննարկելէ առաջ, մօտենանք
ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի տեսական մտածումներուն:

Ազգային Հարցի պատմական արժեւորման ուղղութեամբ՝ ՅԱ-
ՌԱՋԱՊԱՀ-ը սխալ ըմբռնումներու մէջ է:

Ան կ'ենթադրէ թէ՛

՛՛Ազգային պայքարները ընկերվարութիւնը իրականացնելու
միջոցներ են՝:

Այս հայեցողութիւնը էՔՈՆՈՄԻՍՏԱԿԱՆ⁷ այն հին մօտե-
ցումն է, որու դէմ տարիներ շարունակ պայքարած է մարքսիզ-
մը:

Մարքսիզմը ազգային-ազատագրական յեղափոխութիւններու
կողքին է ոչ թէ զանոնք իբր միջոց ծառայեցնելու նպատակով,
այլ ան ՛՛ազգերու ազատ ինքնորոշման իրաւունքի՛՛ դրօշն է

ծածանած՝ որպէս ընկերվարական ճշգրիտ քաղաքականութիւն:

Լենինը միեւնոյն այս հակա-մարքսիստական մօտեցումը կայսերապաշտութեան հաշուոյն էջոնՈՄԻՋՄ անուանելով կը զրէ-
.- Պրոլետարիատը ազգային հարցը կը պաշտպանէ ոչ թէ՛ զայն
օգտագործելու նպատակով, այլ կը պաշտպանէ որպէս ղեմոկրատիկ
պահանջատիրութիւն, իսկ ընկերվարութիւնը յարատեւ ղեմոկրատ-
իայ է՝:

Այլ ՚՚սոցիալ-ղեմոկրատ՚՚ներուն, -որոնք սխալ արժեւո-
րումներով կողմնակից էին ՚՚մէկ ազգի բռնի կերպով մէկ այլ
երկրի (ընկերվարական) սահմաններու մէջ պահպանման՚՚, -Լենին-
ը հարց կու տայ թէ այսպիսով ո՞ւր կը կայանայ կայսերապաշ-
տական ու ընկերվարական քաղաքականութիւններու տարբերութիւ-
նը. -՚՚Ի՞նչ է ընկերվարութեան պատասխանը, երբ ամբողջ ժողո-
վուրդ մը պատերազմի դիմէ այդ որոշման դէմ՚՚... ան կ'աւել-
ցնէ՝

՚՚Յեղափոխութիւն իրականացնող պրոլետարիատը գերծ չէ
սխալմունքներէ. ինչո՞ւ այս տնտեսական ազատագրութեան հար-
ցը կ'արծարծուի, երբ յստակ է բոլորին. մեր խօսքը այն քա-
ղաքական ճշման մասին է, որ բռնի միջոցներով կը ձգտի ազգ
մը այլ սահմաններու մէջ արգելափակել՝:

ՀԱՇՈՒԵԿԵԻՐ ԱԶԳԵՐՈՒ
ԱԶԱՏ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ
ԻՐԱԽՈՒՆՔԻ ՄԱՍԻՆ՝

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑ-ԾՆՈՒՆԴ ԵՒ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

Գիտակցելով որ պոլրժուազիան անկարող է ազգային հար-
ցը դրական լուծման առաջնորդելու՝ ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ-ը իրաւացիօրէն
կը քողագերծէ այն պատեհապաշտները, որոնք պոլրժուա-ազգայ-
նամոլներու հետ միասնականութիւն կը հաստատեն եւ կամ կ'աշ-
խատին ՚՚խելքի բերել՝՚ պոլրժուաները: Սակայն այս բացայայտ
իրականութիւնները բազմիցս կրկնելէ ետք՝ ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ-ը ա-
ւելի բան մէկ տարիէ ի վեր տեղբայլի մէջ է:

Ան անկարող կը գտնուի ազգային հարցը պատմական զար-
գացման ընթացքի մէջ քննարկելու գծով:

Ան մանաւանդ մոլորեալ ըմբռնումներու մէջ կը գալարի
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆԻ չափազանց կարեւորութիւն ունեցող
հարցի նկատմամբ: Ուստի չճանչնալով դրամատիրական սիստեմի
զարգացման 4 ժամանակաշրջաններու գոյութիւնը, ան անփոփոխ
կը գտնէ այդ ամբողջ ընթացքի հիմնական հակասութիւնը:

Աւելին՝ ան հիմնական հակասութիւնը մէկ կը համարէ հա-
մաշխարհային յեղափոխութեան խարխիւներու մօտ, ուստի եւ ա-
ւելի սխալ եզրակացութիւններու կը յանգի ընդհանրապէս ազգա-
յին-ազատագրական յեղափոխութիւններու եւ բնականաբար հայկա-
կան ազգային-ազատագրական շարժման նկատմամբ:

Իսկ այս տարօրինակ ըմբռնումը նոյնը չէ ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ-ին
յօդուածներ ներկայացնող բոլոր կողմերու մօտ: Անուազն, ամե-
նածայրայեղ պարագան կը պատկանի Լոնտոնի ՚՚Հայկական Շարժ-
ման Ընկերվարական Կազմակերպութեան՝, երբ ՚՚Լուսաբանու-
թիւններ՝՚ եւ քննադատութիւններ կը կատարէ ՚՚Ամերիկայի

Հայկական Ժողովրդային Շարժման՝ մէկ յօդուածին առթիւ:

Նախ՝

Հայկական Հարցը կը քննարկուի իմքերիալիստական դա-
րաշրջանում՝ եւ ոչ թէ ղրամատիրութիւնից ընկերվարութիւն
ընթացող ժամանակաշրջանում՝ եւ ապա՝...

ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ, ԹԻՒ 5

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆԸ կազմում է
բանուորութեան եւ պուրժուագիայի միջեւ Միջազգային ՄԱԿԱՐ-
ԴԱԿՈՎ եւ այս է հիմնական որոշիչ յատկութիւնը մեր ժամանա-
կաշրջանի՝

ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ, ԹԻՒ 5
-ընդգծումները մեզմէ-

Եւ՝

...Չնայած այդ (պայքարի) ձեւերը որոշ ժամանակ կա-
րելի է որոշիչ դեր ստանան, սակայն դրանով հանդերձ 2ի ՓՈՒ-
ԽՈՒՄ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆԸ՝

ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ, ԹԻՒ 5
-ընդգծումները միշտ մեզմէ-

Այս տիպի մեկնակէտէ ելլելով՝ ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ-ը կը յանգի
հետեւեալ վտանգաւոր եզրակացութեանց.-

Փափիւլիզմի այս գաղափարախօսութիւնը որ տիրող է նա-
եւ Միջին Արեւելքի ծախակողմեան ուժերի մօտ...

ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ, ԹԻՒ 3

Եւ այսօր Միջին Արեւելքում անկազմակերպ է բանուոր
դասակարգը եւ չկան իրական մարքսիստ-լենինիստ ուժեր...՝ եւ
այլն:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ ԹԻՒ 5

Ի պատասխան վերոյիշեալ մօտեցումներուն՝ նախ պէտք է
ըսել թէ ժամանակաշրջանը իմքերիալիզմի ժամանակաշրջան՝ չէ
այդ ժամանակաշրջանը վերջ գտաւ 1917-ի Հոկտեմբերեան Յեղա-
փոխութեամբ, երբ դրամատիրական ընդհանուր սիստեմը արձանա-
գրեց իր առաջին մեծ պարտութիւնը, որուն իբր արդիւնք սկիզբ
դրուեցաւ ԴՐԱՄԱՏԻՐՈՒԹԵՆԷՆ ԴԷՊԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԹԱԳՈՂ
ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆԻՆ, որ յատկանշուած է ԱԶԳԱՅԻՆ-ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ
ՅԵՂԱՓՈՒՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ (քիչ ետք հանգամանօրէն կ'անդադառ-
նանք ասոր):

Եւ ապա, համաշխարհային հիմնական հակասութիւնը բան-
ուորութեան եւ պուրժուագիայի միջեւ չէ. այլ՝ այս յատուկ
է կայսերապաշտական երկիրներուն: Իսկ՝

Միջին Արեւելքի մէջ գոյութիւն ունին՝ մարքսիստ-լենինի-
սիստ կազմակերպութիւններ՝ եւ ուժեր: Բաւարար չափով:

Վերոյիշեալ մօտեցումներու առաջին մասը տեսական սկզբ-
բունքային շփոթներ են, որ կրնանք հաւատալ թէ անկեղծ միտքի

արտայայտութիւններ են, սակայն եւ այնպէս ի մտի ունինք թէ՛
անկեղծ օփորթիւնիզմը օփորթիւնիզմի այլ տեսակներէն
աւելի վնասարեւր է՝

ՓՐԵՏԵՐԻԲ ԷՆԿԵԼՍ

Իսկ անընդունելին այն է, որ զաղափարական այս աստի-
ճան տկար պաշարումով ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ը հարցականի տակ կ'առնէ ո՛չ
թէ երկրի մը, այլ Միջին Արեւելքի բոլոր յեղափոխական կազ-
մակերպութիւններու մարքս-լենինեան էութիւնը: Դժբախտաբար
այս մօտեցումը անարխիստական է եւ անհարգատ՝ ընկերվարու-
թեան սկզբունքներուն:

Եւ որպէս զի ամբողջովին յստակ պատկերացում ունենանք
պատմական ժամանակաշրջանի (եւ ազգային հարցի գծով իր նշա-
նակութեան), միջազգային հակասութիւններու, միջազգային հիմ-
նական հակասութեան եւ ազգային հարցի բանաձեւման (ղրամատի-
րութեան ծնունդէն ցայսօր) մասին, հարկ է պատմական անդրա-
դարձ ունենալ այս գծով:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆԸ ԵՒ ԻՐ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԵՒ ԱԶՏԱԳՐԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Դրամատիրութեան զարգացման ընթացքը կը բաժնուի 4 ժա-
մանակաշրջաններու:

ա. - Յառաջդիմական,

բ. - Յետադիմական (սակայն նախա-կայսերապաշտական),

գ. - Կայսերապաշտական եւ

դ. - Դրամատիրութենէն դէպի ընկերվարութիւն ընթացող ժամանա-
կաշրջան,

ա. - ՊՈՒՐԺՈՒԱԶԻԱՅԻ ՅԱՌԱՋԴԻՄԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆ (1789-1848) .
Ան հակա-աւատատիրական (հակա-ֆէոտալական) է, համաձայն
ընկերային ու տնտեսական զարգացման: Ազգային սահմաններու
մէջ կառուցելով ազգային պետականութիւն՝ ան փրկարար ուժ
կը նկատուի այն ազգերու համար, որոնք նոր կը թեւակոխեն
իրենց կազմաւորման վերջնական փուլերը: Լենինը այս շրջ-
ջանը կը սահմանէ ֆրանսայի պուրժուական եւ պուրժուա-դե-
մոկրատական երկու իրերայաջորդ յեղափոխութիւններու ժա-
մանակամիջոցներով:

բ. - ՊՈՒՐԺՈՒԱԶԻԱՅԻ ՅԵՏԱԴԻՄԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆ (նախա-կայսե-
րապաշտական): Բանուորական ու զիւղացիական զանգուածներու
կեղեքմամբ ու շահագործմամբ՝ երկրի հարստութիւնը կը
կուտակուի սակաւաթիւ պուրժուայ դասակարգի մօտ: Կը խո-
րանան դասակարգային հակասութիւնները: Պուրժուագիւն դէմ
կը կանգնի տնտեսա-հասարակական զարգացումներուն: Հակառակ
դեռ եւս հոլովուող ազգային փրկիչ՝ ի իր շարքեալ նշա-
նախօսներուն՝ ան կը զխառէ ազգերը: Այս ժամանակաշրջանը
կը տեւէ մինչեւ 20-րդ դարու սկզբնաւորութիւն:

գ. - ԿԱՅՍԵՐԱՊԱՇՏԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆ՝ պրոլետարական յեղափո-

խութիւններու ժամանակաշրջան (1900-1917) :

Ամերիկա-Սպանիա միջպետական պատերազմը (1898) կը նկատուի կայսերապաշտական առաջին պատերազմը :

Կայսերապաշտական երկիրներու դրամազուլիսի (քափիթալի) կուտակման ծանրագոյն աստիճանի բարձրացումով՝ ուժեղ թափ կը ստանան բանուորական շարժումները :

Կայսերապաշտներ բովանդակ աշխարհը կողոպտելու ծրագրի մէջ են : Անոնք կը նպատակադրեն երկրի մէջ կուտակուած դրամազուլիսը ուստի եւ տագնապը արտածելով փոխադրել թերամ երկիրներ եւ հարստահարել բոլոր ժողովուրդները՝ ներքին դասակարգային անհաշտ պայքարները գէթ ժամանակաւորապէս զսպելու դիտաւորութեամբ : Աշխարհը բաժնելու եւ տիրապետելու միտումով՝ 1914-ին ծայր կ'առնէ ԿԱՅՍԵՐԱ-ՊԱՇՏԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԸ :

Սակայն, միւս կողմէ, բանուոր դասակարգը 1917-ի Հոկտեմբերին կը յաջողի դրամատիրութեան փլատակներու վրայ հիմնել աշխարհի առաջին ընկերվարական երկիրը : Այսպիսով իր առաջին մեծ պարտութիւնը կ'արձանագրէ ընդհանուր դրամատիրական դրոյթը :

Հոկտեմբերեան Յեղափոխութիւնը ամբողջ մարդկութեան առջեւ կը բանայ արմատական շրջադարձի, ընկերային շահագործման ու ազգային կեղեքման յեղափոխականօրէն ոչնչացման, ամբողջ աշխարհի տարածքին դրամատիրութենէն ընկերվարութիւն անցնելու նախադուռը :

Դրամատիրութեան եւ անոր կարգերու հետքերու ոչնչացումը եւ համայնավար հասարակարգի հիմքերու հաստատումը՝ կը կազմեն համաշխարհային պատմութեան այժմ սկսած նոր ժամանակաշրջանի բովանդակութիւնը՝, -կը նշէ Լենինը :

ԵՐԿԵՐ, ՀԱՏՈՐ 31, էջ 491

դ. - ԴՐԱՄԱՏԻՐՈՒԹԵՆԷՆ ԴԵՊԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԹԱՅՈՂ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆ (սկիզբ 1917) :

Առաջին մեծ հարուածը ստանալով հանդերձ՝ կայսերապաշտները կը յաջողին աշխարհը իրենց միջեւ բաժնել համաշխարհային պատերազմներով : Կ'ոտնակոխուի ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքը, իսկ կողոպտուած երկիրները կը վերածուին կայսերապաշտ ուժերու ազդեցութեան գօտիներու : Կայսերապաշտական արտահանուած դրամազուլիսը կը կեղեքէ ժողովուրդները, կը շահագործէ անոնց աշխատուժը, կը կողոպտէ երկիրներու հանքային հում նիւթը՝ հարստութիւնը եւ անսահման շուկաներ կ'ապահովէ իր արտադրութիւններուն համար :

Տնտեսական ու քաղաքական այս ահռելի մնշումը առաջ կը բերէ հակա-կայսերապաշտ ազատագրական լայնատարած պայքարի հոսանքներ, որոնք ընկերվարական երկիրներու կոթած դէպի առջեւ կը մղեն համաշխարհային յեղափոխութեան անիւր :

Այս յեղափոխական շարժումները, երկրորդ Աշխարհամարտէն ետք, կենսունակ դիրքերու վրայ աւելի եւս թափ ստացած,

կ'ազատագրեն ռազմաթիւ երկիրներ՝ կայսերապաշտութեան տըն-
տեսական, քաղաքական եւ մշակութային ճնշումներն ու կախ-
եալ իրադրութիւնը բոլորովին վերացնելու առաջադրու-
թեամբ:

Վերեւ նշեալ կէտերը կարելի է ամփոփել ու հասնիլ հե-
տեւեալ հաստատումներու.-

-Որ ազգային հարցը կայսերապաշտական երկիրներու մէջ անց-
եալին պատկանող հարց է:

Լենին՝ ՄԱՐՔՍԻԶՄԷՆ ԲԱՐԻԲԱԹԻՈՐ ՄԸ
հրատարակուած 1916-ին

-Որ յետամնաց երկիրներու մէջ՝ մսիայի եւ մփրիկէի մէջ
ազգային հարցը ապագային պատկանող հարց է:

ՄԱՐՔՍԻԶՄԷՆ ԲԱՐԻԲԱԹԻՈՐ ՄԸ

-Որ ազգային հարցի քննարկումն ու բանաձեւումը անպայմանօ-
րէն պայմանաւորուած եւ կապուած են խնդրոյ առարկայ երկրի
տնտեսական զարգացման մակարդակին (տեղական զարգացում) եւ
պատմական ժամանակաշրջանի որակիսութեան (միջազգային զարգա-
ցում):

-Որ ճարտարարուեստական զարգացումը աշխարհի բոլոր երկիրնե-
րու մէջ ըլլալով միաժամանակ ու համընթաց՝ չէ նաեւ ազգա-
յին զարթօնք, բնականաբար եւ ազգային շարժումներ:

-Որ այժմ կայսերապաշտական երկիրներու պարագային՝ մզմզի-
նը՝ կը նշանակէ բացարձակ ֆաշիզմ:

-Որ թերաճ երկիրներու մէջ՝ մզմզինը նախ եւ առաջ կը նշա-
նակէ ՈՉ-ԲՈՄԲՐԱՏՈՐ (ոչ-կախեալ կայսերապաշտութենէն):

-Որ եթէ 18-րդ դարուն ճարտարարուեստականացած երկիրներու
մէջ պուրժուազիան դեմոկրատական հակումներով կը ստանձնէ
յառաջդիմական դեր եւ լուծում կու տայ ազգային հարցին, ապա
ներկայ պատմական ժամանակաշրջանի մէջ ան կը գտնուի յետա-
դիմական դիրքի վրայ, իսկ այդ շարժումներու առաջնորդու-
թիւնը ձեռք կ'առնէ բանուոր դասակարգը՝ ժամանա-
կակից հասարակութեան կազմակերպուած ու յեղափոխական ամէ-
նէն առաջաւոր դասակարգը, որ կ'արտայայտէ բոլոր աշխատաւոր
զանգուածներու շահերը:

-Որ պրոլետարական յեղափոխութիւններու մէջ հիմնական հակա-
սութիւնը ըլլալով մշտմասնքի եւ ԴՐԱՄԱԴԼՈՒՍԻ հակասութիւ-
նը՝ կը հաստատուի ընկերվարական վարչակարգ: Պետութիւնը կը
ներկայացնէ բանուոր դասակարգը՝ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ԴԵՄՈԿՐԱՏԱ-
ԿԱՆ ՏԻԲՈՒԹՈՒՐԱՆ:

-Որ ազատագրական յեղափոխութիւններու մէջ հիմնական հակա-
սութիւնը ըլլալով ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐՈՒԵ Եւ ԿԱՅՍԵՐԱՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ
միջեւ՝ պայքարը կը յառաջանայ ներքին յետադիմութեան խողո-
վակով եւ կը հաստատուի ժողովրդային դեմոկրատական հանրա-
պետութիւն, այսինքն ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ՏԻԲՈՒԹՈՒ-
ՐԱ:

Ազգային հարցը ճշգրտորէն բանաձեւելով տարրեր ժամանակաշրջաններու եւ մանաւանդ կայսերապաշտական ժամանակաշրջաններու մէջ, Լենինը կը քողագերծէ ``ձախ`` եւ ալ օփորթիւնիստները:

Ան կը բացայայտէ Ռոզա Լիւքսենպուրկի եւ Քարլ Խենքի եւ մանաւանդ ``Ելլինիոս`` գրքոյկի միջոցաւ ներկայացող ու ``ձախ`` լոգունգներով ծպտուած օփորթիւնիզմը, որը ամբողջ ``Կերմանիոյ`` տարածքին (ներառեալ Լեհաստանը, Չեքոսլովաքիան եւ գերմանական կայսերապաշտութեան լուծին տակ կնդնող այլ երկիրները) կ'արծարծէ միայն ընտնուորական յեղափոխական լոգունգներ մերժելով ու ``նացիոնալիստական`` որակելով դրաւեալ երկիրներու ժողովուրդներու սոցիալ - դեմոկրատներու բարձրացուցած ``հայրենիքի պաշտպանութեան դիմադրական որենէ կարգախօս, այն համոզումով որ ընկերվարութեան հաստատումով ինքնաքերար կը վերացուի բաղաբական այն ճնշումը, զոր կը բանցնէր տնտեսական հին կառոյցը:

Այս էՔՈՒՄԻՍՏԱԿԱՆ մօտեցումին ի տես Լենինը կը գրէ ``ճնշուող ազգի պուրժուազիայի գիրկը չիյնալու մտաւախութեամբ`` անոնք ինկած են ճնշող ազգի աւելի մուլ ու վտանգաւոր պուրժուազիայի թակարդը:

Հետաքրքրականը սակայն այն է, որ նոյն ժամանակամիջոցին Կերմանիոյ սոցիալ - դեմոկրատներ Ք. Բարտեսկին եւ Էդ. Պրենշլայնը Կերմանիոյ կայսերապաշտութիւնը որպէս ``հայրենիք`` պաշտպանելով դիրքորոշուած էին միեւնոյն գերեալ ժողովուրդներու դիմադրական պայքարներու դէմ, սակայն այս անգամ ալ օփորթիւնիստական հակումով:

Այս օփորթիւնիստական մօտեցումներով անկարելի կը դառնայ ըմբռնել, թէ ինչու տարրեր մակարդակի զարգացում ունեցող երկիրներու պարագային չ'արծարծուիր ``հայրենիքի պաշտպանութեան`` նոյն լոգունգը: Այս գծով, Լենինը ցոյց կու տայ ազգային հարցը տնտեսական եւ ընկերային զարգացման ծիրի մէջ քննարկելու ուղին:

Այժմ աւելիով կը յստականայ, թէ ինչու ընդհանրապէս մարքսիստական դասական (քլասիք) գրականութեան եւ մանաւանդ Լենինի գրութիւններու մէջ կը հանդիպինք ``հակասական`` թրուող լոգունգներու:

Թէ ինչու ան դէմ է ``ազգային``ին եւ միաժամանակ կը պաշտպանէ զայն,

Թէ ինչու ան կը քողագերծէ ``ընտնուորական`` լուծումները եւ կը պաշտպանէ ժողովրդային դիմադրութիւնները,

Եւ կամ ինչու կը քննադատէ ``փափիւլիզմ``ը եւ կը պաշտպանէ ազատագրական պայքարները:

Այս բացատրութեամբ այժմ աւելի եւս յստակ կը դառնայ ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի տեսակէտներու անհասունութեան խորքը, երբ ժամանակաշրջանը կայսերապաշտական, հիմնական հակասութիւնը համաշխարհային մակարդակով մէկ ու անփոփոխ, եւ դրամատիքական տարրեր ժամանակաշրջանները նոյնանման նկատելով, վերացականօրէն ``կեցցէ`` Սոցիալիզմը`` տիպի լոգունգներ կ'արծակէ:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի այս մօտեցումները արդեօք ինչ տարբերու-

թիւն ունին այն հոսանքներէն, որոնք ընկերվարական երկիրները կայսերապաշտ նկատելով, ուստի եւ ժամանակաշրջանը կայսերապաշտական, եւ ազատագրական շարժումները քանդակողական յեղափոխութիւն ենթադրելով, արթուն թէ քնացած՝ փափիւիզմի՝ վտանգ կը քարոզեն, որպէս զի չիյնան Սովետական Միութեան գիրկը՝:

Այս տեսակի ուժեր դեռ եւս կ'ապրին 20-րդ դարու սկզբնաւորութեան, եւ կ'երեւակայեն թէ կանգնած են ոչ թէ ազատագրական շարժումներու դիմաց, այլ՝ ՍԱՐՈՏՆԻԿՆԵՐՈՒ ՄՕՏ.Ց:

Սակայն Լենինը նարոտնիկներուն ֆոֆիլիւՍ կ'անուանէր, որովհետեւ պրոլետարական յեղափոխութիւններու մէջ անոնք ոչ քանդակողական տեսութեամբ պայքար կը մղէին: Իսկ ՅԱՌԱՋԱՊԱՀՐ Մարքսիստ-Լենինիստներուն կը քննադատէ, թէ ինչու անոնք ազատագրական յեղափոխութիւններու մէջ պրոլետարական պայքար չեն մղեր:

Այս անհասուն եւ իտէալիստական ըմբռնումները աւելի քացարձակ բնոյթ կը կրեն երբ քննարկման կ'ենթարկենք ՅԱՌԱՋԱՊԱՀՐ մէջ արծարծուած քաղաքական տեսակէտները:

Հիմնական ՀԱՅԱՍՏԱՆԻԿՆԵՐԸ՝

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՁԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԽԱՐԽՍՆԵՐՈՒ ՄՕՏ

Որեւէ հասարակութեան մէջ կարելի է գտնել քաղաքագր հակասութիւններ: Սակայն այս բոլորին մէջ կայ հիմնական մէկ հակասութիւն:

Հիմնական հակասութիւնը կը ճշդէ հասարակական շարժումի հանգրուանային ուղեւորութիւնը:

Գերակշռող դեր ունենալով՝ հիմնական հակասութիւնը իր հակազդեցութեան տակ կ'առնէ հասարակութեան մօտ գոյութիւն ունեցող այլ հակասութիւնները:

Այս ներազդեցութիւնը չի նշանակեր որ միւս հակասութիւնները կ'անհետանան, այլ մինչեւ հիմնական հակասութեան փոխարինումը՝ անոնք կը գոյատեւեն:

Աշխարհի տարբեր երկիրները տնտեսա-քաղաքականօրէն ուսումնասիրելով կ'անդրադառնանք, որ տարբեր յեղափոխական խորսխներու մօտ հիմնական հակասութիւնը ոչ միայն նոյնանման չէ, այլ այդ մասին խորհիլն անգամ անիմաստ է:

Թերա՞ծ երկիրներու մէջ հիմնական հակասութիւնը ժողովուրդներու եւ կայսերապաշտութեան միջեւ է. այս հակասութիւնը կը դրսեւորուի ներքին յետադիմութեան խողովակով:

Կայսերապաշտ երկիրներու մէջ այդ հակասութիւնը աշխատանքի եւ դրամազուտի միջեւ է:

Իսկ ընկերվարական երկիրներու պարագային, երկու հակադիր՝ դրամատիրական եւ ընկերվարական իրաւակարգերու հակասութիւն:

Վերոյիշեալ հիմնական հակասութիւնները, որոնք արդիւնքն են տնտեսական եւ ընկերային կեանքի տարբեր կացութիւններու, իրենց կարգին կը թելադրեն պայքարի տարբեր եղանակներ եւ ռազմավարական (սթրատեժիք) տարբեր նպատակաւորութիւններ: Սակայն անտարակոյս որպէս վերջնական նպատակ ունենալով ըն-

կերվարութիւնը, որն է միակ յեղափոխական պատասխանը բոլոր տեսակի տնտեսական եւ քաղաքական ծնշումներուն:

ՀԱՄԱՇՈՒՐՀԱՅԻՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ

ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿԱԿԷՏՆԵՐԻՆ ՈՒ ՈՒՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

կայսերապաշտական եւ յետադիմական լուծին ենթակայ ժողովուրդներու ազատագրական պայքարները յարաճուն վերելք կը ապրին:

Ռազմավարական նպատակէտ ունենալով խորհրդային Դեմոկրատիայի Համարման Յեղափոխութիւններու շարքին, այս յեղափոխութիւնները անհաշտօրէն կ'ոչնչացնեն կայսերապաշտութեան ու անոր մանկաւիկներու լուծն ու ներկայութիւնը, կ'ոչնչացնեն անոնց տնտեսական ու քաղաքական ամէն տիպի յետադիմական հետքերը՝ ազատագրելով երկիրները եւ իրականացնելով ժողովուրդներու ինքնորոշման անվիճելի իրաւունքը:

Սակայն հարցը կը տարբերի կայսերապաշտ երկիրներու բանուոր դասակարգի պայքարի պարագային: Նոյնիսկ կը տարբերի կայսերապաշտական ժամանակաշրջանին կիրառած իրենց պայքարի եղանակի տեսանկիւնէն:

Այս յեղափոխութիւններու սահմանած ռազմավարական նպատակակէտն է՝ Բանուորական Յեղափոխութեամբ ՀԱՍՏԱՏԵԼ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՐԳԵՐ:

Ներկայ պայմաններու տակ, նշեալ երկիրներէ ներս զոյութիւն ունեցող դասակարգային անհաշտ պայքարը (անթակոնիգմը) կը զրսեւորուի քաղաքական աւելի սենտիքայական պայքարի ծամբով:

Վերոյիշեալ շարժումը կը պայքարի նաեւ կայսերապաշտական ռազմապաշտ ու յարձակողական քաղաքականութիւններու դէմ: Եւ այս պայքարը կու գայ թիկունք կանգնելու յեղափոխական միւս երկու խորիսներուն՝ ընկերվարական երկիրներուն եւ ազգային-ազատագրական յեղափոխութիւններուն:

Այս պաշտպանութիւնը կը գտնուի անոնց ռազմավարութեան ծիրէն ներս, որովհետեւ համաշխարհային յեղափոխութեան խորիսները տրամախոհական փոխ-յարաբերութեան մէջ գտնուելով՝ ազատագրական շարժումներու ամէնօրեայ յառաջխաղացով նահանջի կը մատենեն կայսերապաշտները. այսպիսով, այս վերջիններու արտահանած տագնապը ետ կը դառնայ դէպի Մեծ Ռոփու⁹ երկիրներ եւ ասոր պատճառաւ աւելի եւս կը բիւրեղանան այդ երկիրներու ներքին բանուորական շարժումներու առաջադրանքները, որոնք հիմնական երաշխիքն են կայսերապաշտութեան վերջնական փլուզման:

Իսկ ընկերվարական երկիրները կ'ընթանան ռազմավարական երկու կարգախօսներու կիրառմամբ, մէկ կողմէ՝ ընկերվարական իրաւակարգի զարգացում ու ամբողջացում եւ միւս կողմէ՝ ազգային-ազատագրական յեղափոխութիւններու եւ բանուորական ու դեմոկրատական շարժումներու պաշտպանութիւն, այսպէս դէմ դրնելով կայսերապաշտութեան յարձակողականին:

Անցած 40 տարիները կ'ապացուցեն, թէ ինչպէս ազատագրական պայքարներու սաստկացումը անխուսափելի նահանջի է մատ-

նած կայսերապաշտութիւնը, պայքարներ՝ որոնք ազատագրեցին աշխարհի ժողովուրդներու գրեթէ կէսը:

Կայսերապաշտ ուժեր, իրենց ամէնօրեայ նահանջն ու մահը կանխատեսելով, կը դիմեն կորիզային գէնքերու կատարելագործման ու ռազմական քաղաքականութեան հրահրման: Իսկ ընկերակալական երկիրներու պէտքը, ապացուցելով կայսերապաշտութեան յարձակողական բնոյթը, խաղաղասիրական կարգախօսներով կը բողոքեմք ու կը դիմագրաւէ այդ հրէշային խաղը:

Այ եւ ``Ճախկան`` ՊԱՏԵՀԱՊԱՇՏՆԵՐ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՄԱՆ ՄԷՋ

Հիմնովին կը սխալի քաղաքական որեւէ համախմբում, որ ընկերակալական երկիրներէ կը սպասէ այնպիսի կարգախօսներ եւ այնպիսի քաղաքականութիւններ, զոր կը մշակեն ազատագրական շարժումները:

Հակադարձաբար, մեծապէս կը շփոթին բոլոր այն համախմբումները, որոնք կը փորձեն ազատագրական շարժումներէ ներս օգտագործել ընկերակալական երկիրներու արծարծած քաղաքական կարգախօսները:

Առաջին պարագան յատուկ է ``Ճախկան`` օփորթիւնիստներու, որոնք չեն կրնար զանազանել յեղափոխութիւնը ՂԵԿԱՎԱՐԵԼՈՒ ԵՒ ՕԺԱՆԻԱԳԵԼՈՒ տարբերութիւնները: Անոնք ընկերակալական երկիրներէ կը պահանջեն որդեգրել ազատագրական շարժումներու յատուկ ռազմական քաղաքականութիւն: Անոնք կ'անգիտանան, որ ազատագրական յեղափոխութիւններու համար ՈՐՈՇԻՉ ղեր ունին ՆԵՐՔԻՆ ՏՈՒԽԵԱԼՆԵՐԸ, մինչ ընկերակալական երկիրները, տնտեսահասարակական բոլորովին տարբեր հիմք ունենալով, կ'առաջնորդուին ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒԽԵԱԼՆԵՐՈՎ:

Երկրորդ պարագան յատուկ է ալ ՕՓՈՐԹԻՒՆԻՍՏՆԵՐՈՒ, որոնք ՌԵՖՈՐՄԻՍՏՆԵՐ են: Անոնք իրենց դիրքորոշումներու հիմնական ուղղութիւնները հաստատելու համար հիմք կը ծառայեցնեն միջազգային տուեալներ: Փոխանակ՝ տեղական տուեալներու: Այս մեկնակէտով, յեղափոխութիւնը ՂԵԿԱՎԱՐԵԼՈՒ փոխարէն՝ անոնք ընդմիշտ ՕԺԱՆԻԱԿ կը հանդիսանան հասարակութեան այս կամ այն ուժին, ան իշխող մեքենային մաս կազմէ թէ ոչ: Հասարակութեան հիմնական հակասութիւնները անտեսելով՝ այն վերջինները կը մոլորին պետական ``ապարատ``ին մաս կազմող տարրեր հատուածներու հակասութեանց մէջ: Ժողովրդային զետնի վրայ ուրեմն, անոնք յաճախ կը հետեւին ինքնաբոլոս եւ ինքնածին կամ տարբեր ուժերու կողմէ զօրաշարժուող զանգուածներու ... պատրուակ ունենալով այն սկզբունքը, որ պէտք չէ հեռանալ ժողովուրդէն: Այսպիսով, անոնք՝ ռեֆորմիստները, ընդմիշտ ենթակայ կը դառնան գոյնզգոյն դրօշներու, դասակարգային անկախ քաղաքականութիւնը զոհելու գնով:

Դժբախտաբար, առաջին հատուածին կը պատկանին ՅԱՌԱՋԱՎԱՅ-էն շարք մը ընկերներ, որոնք այնքան առաջ կ'երթան իրենց այս ``Ճախկան`` վարքագիծի մէջ, որ կը համարձակին Սովետական Միութեան քաղաքականութիւնները հակադրել ազատագ-

րական շարժումներուն, աւելին՝ անոնք նոյնիսկ կ'ամբաստանեն, որ Սովետական Միութիւնը կ'աշխատի զսպել՝ եւ՝ կասեցնել՝ ազատագրական եւ յեղափոխական շարժումներու երթը: Մինչեւ իսկ երախայքաբէր կ'ենթադրեն թէ Սովետական Միութեան քաղաքականութիւններու հետեւանքով է, որ՝ մահուան եզրին՝ հասած էր հայկական ազատագրական շարժումը:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ՝ Էն քաղուած ստորեւ տրուած տողերը կը բացայայտեն այս մտածողութեան խորքն ու տարողութիւնը:

Միջազգային եւ հայկական գետնի վրայ խաղաղ համակեցութեան շրջանի արդիւնք էր Սովետական Միութեան եւ իմբերիալիզմի միջեւ եւ պայմանաւորուած խաղաղութեան գոյութեան:

Բայց պատմութիւնը ժողովուրդն է որ կերտում է, այն ժողովուրդը որ ամենաշատ հակասութեան մէջ է ստեղծուած՝ կայուն՝ դրութեան հանդէպ՝ կարելի չէ այդ հակասութիւնները երկար ժամանակուան համար ԱՐՈՒԽԵՍՏԱԿԱՆՕՐԷՆ ԶՍԴԵԼ:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ, Թիի 2, էջ 8

Եւ այլուր՝

խաղաղ գոյակցութիւնը՝ այսօր Սովետական Միութեան կողմից հակառակ նպատակով է օգտագործուում, որպէս զի ԿԱՍԵՑՈՒԽԵՆ յեղափոխական շարժումների երթը:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ, Թիի 5, էջ 29

Այս մտածողութիւնը փաստօրէն ոչինչ աւելի ունի դաշնակցական՝ յառաջդիմական՝ երիտասարդներու կողմէ՝ յորջորշուող՝ սթաթիւ քօ՝-ի երգիծականէն:

Իսկ ինչ կը վերաբերի խաղաղ համակեցութեան՝ նշանախօսին, ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ-ի ըմբռնումները կը մնան տարրական հունի մէջ եւ չեն անցնիր քանի մը տողերու սահմաններէն անդին: Իսկ այդ քանի մը տողերը՝ մտփստական՝ միտքի արտացոլման տկար թարգմանութիւնն են, որ 60-ական թուականներէն մինչեւ 70-ական թուականներու սկիզբը, շփոթի մատնեց յառաջդիմական բազմաթիւ համախմբումներ:

Նշանախօսի լրիւ նախադասութիւնն է՝ ԽԱՂԱՂ ՀԱՄԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ-ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ինչ որ, ըստ երեւոյթին, անծանօթ է ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ-ին:

Այս նշանախօսը կը բացատրէ, թէ այսօր համաշխարհային յեղափոխութեան անիւր, առաջ չի մղուիր Սովետական Միութեան եւ ընկերավարական երկիրներու պլոքի՝ յարձակողական՝ քաղաքականութեամբ, այլ՝ ազատագրական յեղափոխութիւններու միջոցաւ:

Աւելին՝ լոգունգը արտացոլումն է այն իրողութեան, որ ազատագրական եւ յեղափոխական շարժումներու յառաջացման ու յառաջխաղացքի անխուսափելի դրդապատճառները պէտք չէ փնտռել ԱՐՏԱՔԻՆ ԱԶԳԱՅԻՆԵՐՈՒ հրահրման մէջ, այլ՝ այդ նոյն երկիրներու տնտեսական եւ հասարակական յետադիմական կառոյցի արմատներու մէջ:

Ուստի եւ ոչ որ թող մտահոգուի, թէ որեւէ գերընական
ուժ կրնայ ``ԿԱՍՅՅՆԵԼ`` եւ ``ԶՍՊԵԼ`` ընկերային զարգաց-
ման անխուսափելի երթը, մինչեւ այն ժամանակ որ գոյութիւն
ունի յեղափոխական վճռակամութիւն եւ անսակարկ ու անսասն
հաւատք ու զօհողութիւն:

Սակայն, տեղին է վերյիշել, որ այդ նոյն ``ծախական``
համախմբումներու մէկ մասը, որ ժամանակին կ'ամբաստանէր ա-
զատագրական շարժումներուն ոչ միայն չօժանդակելու այլեւ
զանոնք ``ԶՍՊԵԼՈՒ`` Սովետական Միութեան կեցուածքը, յետագա-
յին յանցաւոր կը գտնէր նոյնիսկ Սովետական Միութեան ``ծա-
ւալողապաշտական`` քաղաքականութիւնը, շարժումներու օժանդա-
կելու պատրուակով երկիրներ ներխուժելու (օր. Աֆղանստանի
պարագան) եւ շարք մը ծախակողմեան պետական հարուածներ կազ-
մակերպելու կամ օժանդակելու անոր ``նախաարձակ քայլերը``:

Ահաւասիկ թէ ինչպէս

``Օփորթիւնիզմը իր թեր ու դէմ տեսակէտներու մէջ, օձի
նման կը փաթթուի իր շուրջ``:

Լեւոն

Այս հարցի պատմական յստակացման համար հարկաւոր է վե-
րադառնալ այս մտածողութեան ակունքներուն:

1957-59-ին, ընկերվարական երկիրները վերահաստատեցին,
որ ժամանակաշրջանը ԴՐԱՄԱՏԻՐՈՒԹԵՆ ԸՆԿԵՐԱԿՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԹԱ-
ՑՈՂ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ-ԱՎԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈՒՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱ-
ՇՐՋԱՆ Է Եւ միաժայնօրէն քուէարկեցին այս որպէս
կարգախօսը:

Իսկ 1961-ին, Մաոն, հակառակ իր նախկին թեր կեցուած-
քին, վերադարձաւ ինչ յանկերգի մը եւ յայտարարեց, թէ ``ծա-
մանակաշրջանը կայսերապաշտական է ուստի եւ`` պրոլետարական
յեղափոխութիւններու ժամանակաշրջան``:

Սկիզբը յեղափոխական բազմաթիւ կազմակերպութիւններ ա-
ռանց խոր վերլուծման ենթարկելու որդեգրեցին Մաոի շարք մը
արմատական կերպարով ներկայացուող լոգունգները: Այս տեւեց
մինչեւ 1972-73 թուականները, երբ սկսաւ յստականալ մաոիս-
տական մտասեւեռումներու խորքն ու իսկական քննիւթը:

Բազմաթիւ արմատական կազմակերպութիւններ դրժելով հան-
դերձ մաոիստական թեզերը` իսկութեան մէջ կրեցին ազդեցու-
թիւնը մաոիզմէն ``աւանդ մնացած`` շարք մը կարգախօսներու,
որոնցմէ հիմնականն է ``կայսերապաշտութեան եւ պրոլետարական
յեղափոխութիւններու ժամանակաշրջան``ի համոզումը:

Այսպիսով, նշեալ հոսանքները անտեսեցին թերաճ երկիր-
ներու ընկերային ու տնտեսական գիտական ուսումնասիրութիւնը
եւ այդ հիմքի վրայ գոյութիւն ունեցող մարքսիստ-լենինիստա-
կան յեղափոխական լուծումը, որ կ'առաջադրէ առարկայական ու
ենթակայական իրավիճակէ մեկնելով, ազատագրական յեղափոխու-
թիւններու եւ ժողովրդային դեմոկրատական վարչակարգերու
հիմնումով երկիրները ուղղել դէպի ընկերվարութիւն, որոն
միակ երաշխիքն է բանուոր դասակարգի կրանիթեայ դեկավարու-
թիւնը:

Իսկ ի՞նչ բանի պէտք է վերագրել, երբ հետեւեալ տողե-

րու միջոցաւ ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի մասնակից Լոնտոնի համախմբումը, վերոյիշեալ մտածումները շալակած ըլլալով հանդերձ, Ուաշինկթոնի Հայկական ժողովրդային Շարժումը (նաեւ մասնակից ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի) կը քննադատէ մաոիստական հակումներ ունենալու ամբաստանութեամբ:

Մեր կարծիքով այս ըմբռնումը եւս փափիւլիստական է եւ իր արմատները ունի մաոիզմի մէջ, քանի որ համաշխարհային հիմնական հակասութիւնը կազմում է ընդհանրութեան եւ պուրժուազիայի միջեւ միջազգային մակարդակով, եւ այս է հիմնական որոշիչ յատկութիւնը մեր ժամանակաշրջանի:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ, Թիի 5, էջ 29

ՄԻՋԱՋԻՎԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆ

Հիմնական հակասութեան միջազգային մակարդակի վրայ զատորոշումը՝ շղթայուած է պատմական ժամանակաշրջանի ճշգրտութեն ըմբռնման հետ:

Հոկտեմբերեան Յեղափոխութիւնը, իր ազգային, միջազգային եւ աշխարհագրական նշանակութիւններէն աւելի ունի ՊԱՏՄԱԿԱՆ կարեւոր նշանակութիւն մը:

Հոկտեմբերեան Յեղափոխութիւնը հանդիսացաւ մարդկային նորագոյն պատմութեան նոր ժԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆԻ սկիզբը, իբր արդիւնը միջազգային մակարդակի վրայ ստեղծուած հիմնական նոր հակամարտութեան, որն է ընկերվարական եւ դրամատիքական երկու իրաւակարգերու անթակոխիստական հակասութիւնը՝ մին հիմնուած արտադրամիջոցներու համայնական իսկ միւսը՝ մասնաւոր սեփականութեան հիմքի վրայ:

Ազգային-ազատագրական յեղափոխութիւններու ժամանակաշրջանը՝ մեզի երբէք շփոթի պէտք չէ մատնէ, որ միջազգային հիմնական հակասութիւնը ժողովուրդներու եւ կայսերապաշտութեան միջեւ է: Նոյնպէս, իր հուսին իսկ մէջ անիմաստ է անտեսել ընկերվարութեան առարկայական գոյութիւնը (որը արդիւնքն է պրոլետարական յեղափոխութեան) եւ ենթադրել, որ անցեալ ժամանակաշրջանի նման միջազգային հիմնական հակասութիւնը դեռ եւս ընդհանր դասակարգի եւ պուրժուազիայի միջեւ է: Տեսակէտ մը՝ որ հագուազիւտ է յեղափոխական եւ ազատագրական շարժումներու մօտ:

Սակայն, այս երկու հակասական տեսակէտները կ'արծարծուին ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի կողմէ, առաջինը ամերիկայի եւ երկրորդը անգլիոյ համախմբումին միջոցաւ:

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ * ՀԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆ

Հասարակութեան մէջ հիմնական հակասութենէն առաւել գոյութիւն ունի նաեւ ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ հակասութիւնը:

Արմատական հակասութիւնը անմիջականօրէն կը բխի երկրի արտադրա-յարարեութիւններէն, ինչ որ ծնունդ կու տայ հիմնական հակասութեան: Իսկ այս վերջինը, իր կարգին, կը ծնէ հասարակական շարժումի հանգրուանային ուղեւորութիւնը:

Կայսերապաշտ երկիրներու պարագային արմատական հակա-

սուլթիւնը կը նոյնանայ հիմնական հակասութեան հետ: Սակայն պարագան կը տարբերի թերաճ երկիրներէ ներս: Նշեալ երկիրներու մէջ կարելի է հանդիպիլ աւատատիրական, կախեալ-դրամատիրական եւ կամ ֆէոտալ-քոմփրատոր (ֆէոտալական եւ քոմփրատոր դրամատիրական միացեալ իրաւակարգ եւ տնտեսութիւն) վարչակարգերու:

Ընկերային ուսումնասիրութիւններու ընթացքին պէտք է զանազանել հիմնական ու արմատական հակասութիւնները, որպէս զի թիւրմրոնումներու դուռ չբացուի:

Սակայն ինչպէս ակնյայտ է, այս զատորոշումը կը սկսի ՅԱՌԱՋԱՊԱՂ-ի մօտ: Յաճախ այս երկու հակասութիւնները անոր կողմէ կ'օգտագործուին նոյն իմաստով: Անպատճառ չէ, երբ ՅԱՌԱՋԱՊԱՂ-ը թերաճ երկիրներու հիմնական հակասութիւնը կը տեսնէ բանուոր դասակարգի եւ պուրժուագիւղացի միջեւ, իսկ միւս կողմէ՝ պրոլետարական՝ յեղափոխութիւն կ'երազէ... ազատաւրական յեղափոխութիւններու մէջ:

ՆԵԿԱՎԱՐՄԱՆ ՈՒԹՈՓԻՄՏԱԿԱՆ¹⁰ ԸՄՔԻՆՈՒՄ

ՅԱՌԱՋԱՊԱՂ-ը իր ``ամիսների ընթացքին կայացած սփիւրեան մակարդակով համագումար``-ը աւարտելէ ետք կը յայտարարէ թէ՝

``Սովետական Հայաստանի բանուոր-աշխատաւորութիւնը հայ ազատագրական պայքարի ղեկավար ուժն է``:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՂ, ԹԻԻ 2, էջ 5-6

Հակառակ իր ԿԱՐՄԻՐ արտաքինին՝ բովանդակութեամբ ՍՊԻՏԱԿ է այս լուրուհը:

Հայաստանի բանուոր-աշխատաւորութիւնը առաջ բշելով՝ ՅԱՌԱՋԱՊԱՂ-ը նախ եւ առաջ ընթերցողին կ'ուզէ հասկցնել, թէ Սովետական Հայաստանի պետականութիւնը այդ նոյն բանուոր-աշխատաւորութիւնը չի ներկայացներ: Այս մօտեցումը մեզի կը վերլիճեցնէ դաշնակցական այն ``բոցավառ`` ողջոյնները, որոնք յաճախ կ'ուղղուին Սովետական Հայաստանի ժողովուրդին, անիծելով պետականութիւնը:

Իսկ չենք գիտեր, թէ Սփիւրքի տառապող (ուստի եւ պայքարող) բանուորութիւնը ի՞նչ աններելի յանցանք կը գործէ, որ տեղի կ'ունենայ այսպիսի անտեղի իտէալիստական ``նուիրում``:

Այս մտածումի բանաձեւումը ութփիստական է եւ քիչ մըն ալ պատանեկան:

Բանի որ նախ ղեկավարութիւնը կը զանուի հոն՝ ուր կը տարուի պայքարը, ապա՝ ազատագրական պայքար տեղի կ'ունենայ նկատի առած հայ ժողովուրդի ԲՈԼՈՐ իրավիճակներն ու կարելիութիւնները, երրորդ՝ Սովետական Հայաստանի եւ սփիւրքահայ բանուորութեան ուղղուածութիւնը որպէս վերջնական նպատակէտ նոյնն է, որովհետեւ անոնք կ'առաջնորդուին միեւնոյն տեսութեամբ. վերջապէս՝ կայսերապաշտական, սիոնիստական ու ֆաշիստական ծրագիրներով կոտորուած, ինքնորոշման իրաւունքը կորսնցուցած, բաժան-բաժան դարձած եւ հայրենի հողերէն բռնի կերպով արտահանուած հայ ժողովուրդը մէկ ամբող-

չուլթիւն է միեւնոյն ճակատագրով... ուստի անիմաստ է նման մկրատումներ:

Անպատճառ չէ, երբ Լենինեան Դեկրետով¹¹ (հրամանագիր) իսկ հաստատուած է սփիւռքահայ ժողովուրդի մրեւմտեան Հայաստան վերադարձն ու ինքնորոշման իրաւունքը:

Իսկ եթէ մկրատումներու ծրագիր ունիք, ինչո՞ւ այդ դեկլարութիւնը չէք շնորհեք իրանի, Լիբանանի կամ Ա.Մ.Նա-հանգներու հայ բանուորութեան:

Եզրակացնելով՝

Բանուորական տեսութիւնը մէկ է եւ անփոփոխ՝ ուր որ ալ ըլլայ այդ: Իսկ պայքարի ծեսն ու եղանակը կախեալ է տուեալ երկրի ընկերային առարկայական զարգացման որպիսութենէն: Իսկ պայքարի ծաւալը աւելի եւս կը փաստէ որեւէ հայկական զաղութի բանուորութեան, ինչպէս նաեւ հայ ժողովուրդի այլ խաւերու ստանձնելիք դերակատարութիւնը ազատագրական պայքարի մէջ:

Այս տեսակէտը գրեթէ առաջին անգամ արծարծուեցաւ Հ.Ա. Հ.Գ. Բանակի Լոնտոնի համակիր Միջին Արեւելեան խմբի ան-ւան տակ, երբ այս վերջինը ծախ դիրքերու մէջ կը քողագերծէր ԿԱՅԾԵՐ թերթի ռեֆորմիստները (ներողութիւն լրտեսները):

Իսկ հետաքրքրականն այն է, որ ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի միեւնոյն համարին մէջ կը հանդիպինք ասոր ճիշդ հակառակ մէկ մօտեց-ման:

Որո՞նք են Սովետական Հայաստանի ժողովուրդի ապրած առարկայական պայմանները, որ պիտի մղեն նման պայքարի որեւէ քննութիւն չկայ, այս ուղղութեամբ:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ Թիւ 2, էջ 10

Իսկ եթէ այս գծով առարկայական որեւէ քննութիւն իսկ չունիք, ապա ի՞նչու իտէալիստականօրէն ղեկավարութիւն կը բաշխէք՝ մանաւանդ երբ պայքարի մէջ Սովետական Հայաստանի ամբողջ ժողովուրդի մասնակցութեան իրականութիւնը անյստակ է ձեր մօտ:

Սովետական Հայաստանի (անշուշտ առանց զիրարմէ ջոկելու ժողովուրդն ու պետականութիւնը) մասնակցութիւնը, աւելի ճիշդ անոր ստանձնելիք պատմական առաքելութիւնը նաեւ մեծ հանե-լուկ մը չէ:

Կայսերապաշտական շահերու ապահովման համար, բացայայտ պատերազմներով կամ զաղտնօրէն ստորագրուած ՍԱՅԾՍ ՓԻՔՕ, ՊԱԼ-ֆՈՒՐ կամ նմանօրինակ պայմանագրերով երկպառակտուեցան ո՛չ միայն Հայաստանը, բայց եւ քորէան, Գերմանիան ու մինչեւ վերջերս վիէթնամը:

Ուստի եւ մեր յեղափոխական պատասխանը բացայայտ է այս ոտնձգութիւններուն նկատմամբ:

ՆՅՐԶԻՆ, ԹԷ՝ ԱՐՅԱԹԻՆ ԱՋԴԱԿՆԵՐ

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ը փոխանակ հայ ժողովուրդի կենցաղի ու իրա-կանութեան մէջ փնտռելու հայկական ազատագրական պայքարի

անցեալի 60-ամեայ պարտուողական ընթացքն ու քաղաքական մեծ տագնապը՝ զանոնք կը կապէ արտաքին ազդակներու ազդեցութեանց ... այսքանով չբաւարարուած՝ ան հայկական նորագոյն զինեալ ազատագրական պայքարի վերածնունդը նմանապէս կը վերագրէ արտաքին ազդակներու ներգործման եւ այսպիսով հասարակական խնդիրները վերլուծման ենթարկելու մեծ սխալ մը կը կատարէ։ Ան կը գրէ. -

«Միջազգային եւ հայկական գետնի վրայ խաղաղ համակեցութեան շրջանի արդիւնք էր մովետական միութեան եւ իմրերիալիզմի միջեւ պայմանաւորուած խաղաղութեան գոյութեան»

«Եթէ միջին Արեւելքի զարգացումներն էին որ առարկայական եւ ենթակայական պայմանների փոփոխումով վճռականօրէն ընթացք տուին հայ ազատագրական պայքարին, ապա հենց նոյն ազդակների յետագայ զարգացումներն էր, որ գերազանցապէս ՏՆՍՈՐԻՆԵՑ հայ ազատագրական պայքարը»

«Այս միասնական կառոյցը իր ծնունդը ԱՌԱՒ լիբանանեան նպաստաւոր պայմաններից՝ եւ այլն...»

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ, Թիւ 2, էջ 9

Որեւէ հասարակական շարժումի, դեռ եւս որեւէ կենսարանական (պիոլոգիք) շարժումի, աւելին՝ որեւէ շարժումի ստեղծուման ազդակները պէտք է փնտոել իր ներքին պայմաններու մէջ։

Ներքին պայմանները միշտ ՈՐՈՇԻՉ դեր ունին, իսկ արտաքինը՝ ԱԶԻԵՅԻԿ։

Եթէ հայ ժողովուրդը չունենայ յեղափոխութիւն ձեռնարկելու պատրաստակամութիւն՝ արտաքին ոչ մէկ ուժ, կրնայ զայն «ՏՆՈՐԻՆԵՑ» կամ զօրաշարժի ենթարկել այս գծով։

Հակադարձաբար, եթէ հայ ժողովուրդը կամ որեւէ ժողովուրդ պատրաստ է ազատագրական պայքար շղթայագերծելու՝ արտաքին ոչ մէկ ուժ կրնայ «ՋՍՊԵՆ» ու «ԿԱՍԵՅՆԵՆ» անոր երթը։

Արտաքին ազդակները այս կամ այն ձեւով կրնան ազդել որեւէ մէկ շարժման, սակայն անոնք ի զօրու չեն փոփոխութեան ենթարկելու ժողովուրդի հասունութեան ներքին օրկանիզմը՝ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԵՒ ԾՆԹԱԿԱՅԱԿԱՆ ՀԻՄՔԸ։

Ինչպէս որ յստակ է, իր տեսակէտները «փաստարկելու» եւ այս անգամ մովետական միութիւնը վարկաբեկելու համար, ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ը պատրաստ է մինչեւ իսկ արդարացնելու հայկական յետադիմական կուսակցութեանց կայսերապաշտութեան ծրագիրները գործարկելու դաւադիր աշխատանքը։

ՄՓԻԻՌԻԱՅ ԲԱՆՈՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՅԻՉ
ՊՈՆՏԻՄՏԱԿԱՆ 12 ՄՏԱՃՈՂՈՒԹԻՒՆ

Համասփիւռքեան հայ րանուորութեան կուսակցութիւն ըստեղծելու երազային կարգախօսը՝ աչակողմեան է ու նեղմիտ իր խորքով, ինչպիսի «բարի» նպատակով ալ բարձրացուած ըլլայ

այդ:

Բանուորական կուսակցութիւնը կը հիմնուի տնտեսական կառոյցի միակցութեան հիմքի վրայ: Տնտեսական միացեալ կառոյցը կը պահանջէ միացեալ հողամաս (տերիտորիա): Այլապէս, սփիւռքի հայ բանուորութեան ներկայացուցիչ՝ ի (ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ, ԹԻԻ 3, էջ 5 եւ 11) կարգախօսը՝ կը նշանակէ հայ զանգուածները անշատել տեղական դասակարգային հասարակաց պայքարէն՝ ազգային պատկանելիութեան պատճառով եւ սա... ՊՈՆՏԻՍՏԱԿԱՆ ին կարգախօս է:

Կուսակցութիւնը դասակարգային պայքարի միջոց է. կուսակցութիւնը կը ներկայացնէ դասակարգի քաղաքական միտքը. իսկ բանուոր դասակարգի կուսակցութիւնը կը ներկայացնէ միեւնոյն այդ դասակարգի գիտակից, արթուն եւ կազմակերպուած տարրը:

Նոյն այս պատճառաւ է, որ սփիւռքահայ բանուորութիւնը՝ սփիւռքահայ բանուոր դասակարգ չենք որակեր, ուստի եւ անիմաստ է զայն համախմբել անշատ կուսակցութեան մը մէջ:

Սակայն եթէ խնդիրը քննարկենք հայկական ազատագրական պայքարի ոլորտի մէջ՝ կարգախօսը ծախական է եւ անարխիստական: Որովհետեւ այդ կարգախօսը պատճառ կը դառնայ, որ հայ ժողովուրդի ոչ-բանուորական ժողովուրդային ու ազգային զանգուածները հեռանան եւ զոհ դառնան տարբեր հոսանքներու քաղաքականութեանց:

Տուեալ կարգախօսի այսօրինակ արծարծումը հետեւանքն է սկզբունքային այն սխալներուն, զորս ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ը կատարած է ու կը կատարէ տեսական եւ քաղաքական հիմունքային ասպարէզներու մէջ:

Իսկ հայկական նորագոյն զինեալ ազատագրական պայքարի առաջնորդ կազմակերպութիւնը՝ Հ.Ա.Հ.Գ.Բանակը, բանուոր դասակարգի կուսակցութիւն չէ. ան կը մերժէ այս կարգախօսը՝ ըսփիւռքեան պայմաններու մէջ:

Հ.Ա.Հ.Գ.Բանակը կը պայքարի իրականացնել հայ ժողովուրդի մակտազրի ինքնորոշման իրաւունքը, զոր կրնանք իրագործել երբ առաջնորդուինք գիտական ընկերվարութեան հայեցողութեամբ հաստատուած յեղափոխական քաղաքականութեամբ:

Այս մէկնակէտի վրայ հիմնուած է հայ ժողովուրդի զանգուածները ի մի բերող ԶԱՂԱՔԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ:

Այս քաղաքական ծրագիրը կը համախմբէ հայ զանգուածները, ըլլան անոնք ընկերվարական, դեմոկրատ կամ ազգային:

Ազատագրական պայքարի մասնակցութիւն բերելու պատրաստ հայորդիներուն համար՝ Շարժումը չի պայմանադրեր փիլիսոփայական միակցութեան հիմքը: Նոյնիսկ պոլշեւիկեան բանուորական կուսակցութիւնը որդեգրած էր այս կէտը... այլապէս՝ շարժումը՝ կը մնայ ընտրեալներու՝ մենաշնորհը:

Անկարելի է ամբողջ դասակարգը եւ զանգուածները համախմբել փիլիսոփայական եւ տեսական դրօշի ներքեւ: Ապա թէ ոչ՝ ինչ բանի կը ծառայէ տնտեսական ու քաղաքական յեղափոխութե-

նէ ետք տեղի ունեցող մշակութային յեղափոխութիւնը, որուն մաս կը կազմէ նաեւ գաղափարախօսական բաժինը:

Հայկական ազատագրական պայքարին մաս կը կազմեն բովանդակ հայ ժողովուրդի լայն զանգուածները՝ պայքար տանելով իրենց սահմանած թշնամիներու՝ ի միջի այլոց հայ նորագոյն յեղափոխութիւնը թիկունքէն դաշունահարող կայսերապաշտութեան եւ անոր մանկլաւիկներու փշրանքներով սնանող հայ գործակալ ու դաւադիր յետադիմութեան-դէմ:

Այսօր Շարժումի ղեկավարութեան կրնայ մաս կազմել նոյնիսկ հայ գիտակից ու ղեմակրատ կղերականը եւ այս մեծ պարծանք է ազատագրական մեր պայքարին համար:

Շարժման քաղաքական ուղեգիծը կը համախմբէ հայ զանգուածները, կ'ապահովէ շահագործող դասակարգերու ու ծրնշրւած ժողովուրդներու միասնականութեան սկզբունքը եւ կ'իրականացնէ սփիւռքի եւ ընկերվարական մեր փոքր հայրենիքի միասնութիւնը:

Այս քաղաքական գիծը, յեղափոխական ռազմավարութեամբ եւ գործելա-եղանակով, ինչպէս եւ յեղափոխական միջոցներու օգտագործումով՝ Շարժումը կ'առաջնորդէ դէպի սահմանուած ռազմավարական նպատակակէտ: Սակայն այս բոլորը խարսխուած ու պայմանաւորուած կը մնան այն հիմքի վրայ, որ քաղաքական յատակ եւ առողջ ուղեգիծը հաստատուած է գիտական տեսութեամբ եւ ժամանակակից ընտրեալ դասակարգի յեղափոխական ղեկավարութեամբ:

Որպէս զի մշակութային ու գաղափարախօսական այս տեսակի մօտեցումներու աւելի յստակ սահմանում տրուի՝ կ'աւելցնենք յետագայ գլուխը:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊՈԽՐԺՈՒԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ընկերվարութեան ձգտող յեղափոխութիւնները, -ըլլան անոնք պրոլետարական կամ ազգային-ազատագրական շարժումներ, - յեղափոխութիւնը նուաճելու առումով մեծապէս կը տարբերին հասարակական նախկին յեղափոխութիւններէն:

Նախա-ընկերվարական յեղափոխութիւնները՝ իրենց տնտեսական արմատները հիմնած նախկին կարգերու մէջ, իրենց աւարտին կը հասնին քաղաքական իշխանութիւնը ձեռք ձգելով:

Իսկ ընկերվարական յեղափոխութիւնները կը սկսին քաղաքական իշխանութեան հաստատումով եւ անկէ ետք է, որ կը հաստատուի ընկերվարական ծրագրուած տնտեսական հիմքը:

Այս տարբերութիւնը նետեւանքն է այն մեծ հակասութեան, որ նախա-ընկերվարական յեղափոխութիւնները բոլորն ալ հիմնուած էին արտադրամիջոցներու մասնատու ՍԵՄԲՈՒՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ հիմքի վրայ, ապահովելով փոքրաթիւ շահագործող դասակարգի մը շահերը: Ուստի, ֆէոտալական հասարակարգի մէջ կարելի կ'ըլլար հիմնել դրամատիրական տնտեսութիւն մը եւ անոնք կը գոյակցէին, - կամ ինչպէս ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ը կը հաւանի ըսել՝ խաղաղ համակեցութիւն: Կը ստեղծէին, - իրարու հետ:

Ուրեմն, որովհետեւ ֆէոտալիզմի մէջ կարելի կ'ըլլայ

գտնել դրամատիրութեան արտադրած ապրանքը, հետեւաբար գոյութիւն կ'ունենայ նաեւ անոր բարոյական մշակոյթը:

Սակայն հարցը բոլորովին կը տարբերի ընկերվարութեան ձգտող յեղափոխութիւններու պարագային: Ընկերվարական յեղափոխութիւնը կը սկսի քաղաքական իշխանութեան հաստատումով եւ հիմքը կը դրուի տնտեսական կառոյցի կերտման եւ մշակութային յեղափոխութեան (որուն մաս կը կազմէ գաղափարախօսական բաժինը):

ԱՋԳԱՅԻՆ ԱԶԱՏԱԴՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒ

ՏԵՂԱԿԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԶԱՐՆԵՐԸ

Շարժումի քաղաքական ուղեգիծի պարփակած այս հասկացողութեան շուրջ եւս ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի մօտեցումը կը մնայ արուեստական համադրումի ծիրէն ներս:

Ան կը գրէ՝

«Հայ ժողովուրդի տեղային փոքրամասնական-դասակարգային հակասութիւնը նոյնքան հիմնական է ինչքան որ ազգային-հողային հակասութիւնը, ուստի եւ պէտք է պարզապէս յստակացուի այս երկու հակասութիւնների փոխ յարաբերութիւնը եւ փոխկապուածութիւնը»

Եւ

«Տեսական մեծ նշանակութիւն ունի այսօր քննելու հայկական գաղութների փոքրամասնական հարցերը, նրանց կապը տեղական դասակարգային հարցերին, եւ Արեւմտահայաստանի հողային-ազգային հարցին»

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ, ԹԻՒ Յ, ԷՃ Յ

Ինչպէս կ'երեւի, գրութիւնը նախ կը խօսի ազգային եւ դասակարգային պայքարներու արժեւորման համահաւասարութեան մասին եւ ապա այս մարզի մէջ կը պահանջէ յստակացումներ:

Հակառակ ազգային հարցը դասակարգային հայեցողութեամբ արծարծելու ձգտումով իր ցուցաբերած առողջ ճիշդ գրութիւնը կը մնայ տարական եւ արուեստական սահմաններու մէջ, որովհետեւ այս դժով կը բացակային ազատագրական շարժման հետ աղերսունող հրատապ եւ անհրաժեշտ յստակացումներ: Ուստի անխուսափելի է այս հարցը քննարկել մանրամասնութեամբ:

Ինչպէս նախապէս անդրադարձանք, միջազգային յեղափոխութիւնը յառաջ մղող ուժերն են հետեւեալները. -

ա. - Ընկերվարական երկիրները

բ. - Միջազգային բանուոր դասակարգը

գ. - Ազգային-ազատագրական պայքարները

Տնտեսական ու ընկերային տարբեր ենթահողերով՝ այս խորիմները կ'որոշեցնեն իւրաքանչիւր դաժմալարութիւն եւ դաժմալարական նպատակ, սակայն անտարակոյս վերջնական մէկ նպատակա-ուղղութեամբ:

Որպէս անբաժանելի մէկ մասնիկը միջազգային յեղափոխութեան՝ հայկական ազատագրական պայքարը մաս կը կազմէ ազատա-

զրական պայքարներու խարիսխին:

Ուստի եւ Շարժումի սկզբունքները կը մնան հասարակաց եւ այս ընդհանրութենէն անբաժանելի՝ ինչքան ալ որ իւրայատկութիւններ ներգրաւեն իր մէջ, սակայն եւ երբէք՝ ԲԱՅԱՌԻԿ:

Հայկական ազատագրական շարժման ԲԱՅԱՌԻԿ որակումը անպայման առիթ պիտի ընծայէ պատեհապաշտներուն, որ անտեսեն միջազգային զիտական ու յեղափոխական սկզբունքներն ու հասկացողութիւնները, հետեւաբար եւ սրբապղծելով անոր հակակայսերապաշտ ու դասակարգային ընոյթը:

Իսկ ինչ կը վերաբերի ազգային եւ դասակարգային պայքարներու համադրման, կ'ուզենք հաստատել թէ մենք հիմնովին հակառակ ենք հարցը այս քոնթէքսթի մէջ բանաձեւելու ճիգին: Որովհետեւ ազգային-ազատագրական պայքարները խորքին մէջ իրենք եւս դասակարգային պայքարներ են, որովհետեւ հասարակական եւ պատմական երեւոյթներ են:

Երբ կը խօսինք դասակարգային պայքարի ըմբռնման մասին, պէտք է որ հարցը քննարկենք երկու մարզերու մէջ. -

ա. - Հասկնալ ազատագրական յեղափոխութեան դասակարգային ըմբռնումը, միշտ մեկնելով տեսական, պատմական ու քաղաքական այն սկզբունքներէ, զորս բացատրեցինք նախապէս եւ զորս վաղուց յստակացուցած է Հ.Ա.Հ.Գ. Բանակը:

բ. - Յստակացնել ազգային-ազատագրական պայքարի քաղաքականութիւնը՝ տեղական դասակարգային ու ազատագրական յեղափոխութիւններու հանդէպ:

Առաջին կէտը արդէն իսկ այս վերլուծման առարկան է, սակայն կ'ուզենք աւելցնել այլ կէտ մը - պէտք է միշտ յստակ ըլլալ, որ Երիտթուրքերը թուրք նորահաս պուրժուազիայի ներկայացուցիչներն էին, սիոսիզմը՝ հրեայ մեծ պուրժուազիայի զաղափարախօսական եւ քաղաքական ներկայացուցիչը, իսկ համաշխարհային կայսերապաշտութիւնը (քնականաբար եւ գերման կայսերապաշտութիւնը)՝ դրամատիրական սիստեմի զարգացման ամենաբարձր հանգրուանը. այս պուրժուական ֆաշիստ շղթան էր որ կազմակերպուածօրէն ծրագրեց եւ պետականօրէն գործադրեց հայոց Մեծ Եղեռնը: Բայց եւ այսօր, թուրքիոյ ներկայ ֆաշիստ իշխանութիւնը կը ներկայացնէ կայսերապաշտութիւնը եւ թուրքիոյ բոմփրատոր մեծ պուրժուազիան:

Երկրորդ կէտը կը վերաբերի 1915-ի հայոց Մեծ Եղեռնի եւ բռնագաղթի հետեւանքով ծնունդ առած հայկական գաղութներուն, թէ ի՞նչ է Շարժումի քաղաքականութիւնը՝ հայ ազգային փոքրամասնական իրավիճակի շուրջ, թէ ի՞նչպէս է անոր մասնակցութեան որպիսութիւնը՝ հասարակաց տեղային պայքարի մէջ:

ա. - Նախ յստակացնենք, որ հայկական գրեթէ բոլոր գաղութներու եւ ի մասնաւորի Միջին Արեւելքի մէջ, հայկական ԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ անարդարօրէն արժեզրկուելով, ճանչցուած են որպէս կրօնական փոքրամասնութիւններ, որպէս զի այսպիսով աւելի հեշտութեամբ ոտնահար-

ուի՛ն իրենց ԱԶԳԱՅԻՆ իրաւունքները - մինչդեռ կրօնական ինքնութիւնը միայն մէկ մասնիկն է ազգային փոքրամասնութեան բարոյական հաւատքին:

բ.-Այս յստակացնէնք, որ այս երկիրներու հայ ազգային փոքրամասնութիւնները, իրենց պատմական հողերու վրայ չգըտնուելով՝ ինքնորոշման իրաւունք չեն պահանջեր այլ կը ձգտին ազգային փոքրամասնական իրենց դեմոկրատական իրաւունքները ձեռքբերել: Անշուշտ թուրքիայէն ներս ապրող մեր ժողովուրդի պարագան բոլորովին կը տարբերի: Այդտեղ հայ ժողովուրդն ու հայ յեղափոխութեան քաղաքականութիւնը անվիճելիօրէն եւ անսակարկօրէն կը պայքարին ճակատագրի ինքնորոշման ի խնդիր:

գ.-Հայկական յեղափոխութեան քաղաքականութիւններու մէջ կարեւոր նշանակութիւն ունի՝ ընդհանրապէս բոլոր երկիրներու եւ ի մասնաւորի Միջին Արեւելքի հասարակական շարժումներէ ներս մաս կազմելու առաջադրանքը, որովհետեւ Շրջանի ժողովուրդներու յաջողութիւնները՝ յաջողութիւն կը համարուին նաեւ մեր Շարժման համար: Ուստի, յեղափոխութեան քաղաքականութիւնը յստակօրէն դիրքորոշուած է Շրջանի եւ ի մասնաւորի Արաբական Աշխարհի, Իրանի եւ Յունաստանի ժողովուրդներու ու դատերու կողքին: Այս նպատակաւ եւ մեր Շարժումը յարաբերութիւններ է մշակած ու զինակցութիւններ կնքած այս բախտակից ժողովուրդներու իսկական ներկայացուցիչներուն եւ պայքարողներուն հետ՝ անոնք ըլլան յեղափոխականներ, յառաջամարտիկներ թէ՛ դեմոկրատներ:

դ.-Սակայն այս բոլոր նշանակութիւններու կողքին կարեւոր է յստակացնել, որ Շրջանի որեւէ մէկ երկրի յեղափոխութիւնը, հայկական ազատագրական պայքարի համար ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ չի կրնար համարուիլ, այսինքն՝ Շրջանի որեւէ մէկ երկրի յեղափոխութեան յաղթանակը մեր շարժման համար չի նկատուիր նմանապէս:

Աւելցնենք որ, հայկական ազատագրական շարժումը կրնայ ըլլալ իր աշխատանքներու յատկանշական մասը որոշակի կերպով կեդրոնացնէ բախտակից ժողովուրդներու դատերու կողքին՝ աուեալ ժողովուրդներու յեղափոխութիւններու, ճգնաժամային կամ բախտորոշ ժամանակաշրջաններուն, ինչպէս որ էր պարագան 1982-ի ամառը՝ երբ Հ.Ա.Հ.Գ.Բանակը եւ անոր շրջանի համակիր շարժումը, լիքնանեան եւ պաղեստինեան յեղափոխական շարժումներու կողքին ուղղակի զինուորական ճակատամարտներ ունեցան սիոնիստական ներխուժող ուժերու դէմ. նմանապէս, 1978-79-ին Հ.Ա.Հ.Գ. Բանակն ու անոր համակիր կազմակերպութիւնը անվերապահօրէն մասնակցութիւն բերին իրանի ժողովուրդներու հերոսական ապստամբութեան մէջ: Սակայն այդուհանդերձ, այս բոլորը չեն նշանակիր, որ հայկական ազատագրական շարժման համար ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ կը համարուին տուեալ շրջաններու յեղափոխութիւնները:

Այս մասնակցութիւնը տուեալ երկրի հասարակաց շարժումի համեմատութեամբ, որքան որ ալ սահմանափակ ըլլայ, ատիկա մեզի համար սկզբունքային խորիմաստ հարց է, որ արժանացած է Շրջանի ժողովուրդներու փոխ-հասկացողութեան եւ երախտագիտութեան:

Բազմակերպողն ըլլալու եւ ամէնուր մասնաճիւղեր ունենալու իր առաւելութեամբ՝ հայկական ազատագրական պայքարը փոխադարձ նպաստաւոր ազդեցութիւններ կը ներգործէ Շրջանի ժողովուրդներու պայքարներուն վրայ:

Ե.-Որպէս զի հայկական գաղութներու մասնակցութիւնն ու կազմակերպչական դրութիւնը աւելի եւս յստակ դառնայ տեղական հասարակաց շարժումներու մօտ եւ մանաւանդ զերծ մնայ ՊՈՆՏՈՍԱԿԱՆ ըմբռնումներէն՝ պէտք է աւելցնել, որ հայ ազգային փոքրամասնութիւններու կազմակերպման գործը կը ստանձնեն Հ.Ա.Հ.Գ. Բանակի շուրջ համախմբուած ժողովրդային ու դեմոկրատական շարժումները, իւր-միւրէն պայքարներու ձեւով, այլ՝ ընդհակառակը, մասնիկն ըլլալով հասարակաց պայքարին եւ մաս կազմելով խնդրոյ առարկայ երկրի յեղափոխական, հակա-կայսերապաշտական եւ դեմոկրատական բոլոր ուժերու մասնակցութեամբ զոյառած ընդհանուր ճակատին: Սակայն ինչ կը վերաբերի ՝ համահաւասար ՝ եւ այս տիպի ապաքաղաքական բացատրութիւններուն՝ ապա անոնք սխալ ըմբռնումներու արտացոլումն են, որովհետեւ շարժումներու մէջ մասնակցութեան հարցը ՝ տոկոսային՝ կամ թուաբանական չէ, այլ քաղաքական է իր ամբողջ էութեամբ:

ՍՓԻԼՈՔԱԶԱՅ ՊՈՒՐԺՈՒԱՅԻԱՅԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԾԵԳՐԻՏ ԸՄԲՐՈՒՄ

Սփիւռքահայութեան իրավիճակը քննարկման ենթարկելու միջոցին, հիմնական եւ չափազանց կարեւորութիւն ներկայացնող այլ հարց մը, յաճախ սխալ գնահատումներու կ'արժանանայ կամ բոլորովին կ'անտեսուի մտաւորական համախմբումներու կողմէ. այս ընդհանրութեան մէջ է նաեւ ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ը:

Յաճախ կը տեսնենք, թէ հայ պուրժուազիան կը ներկայացուի որպէս անհատներու հաւաքածոյ եւ ոչ՝ դասակարգային բովանդակութեան ծիրի մէջ (ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ, ԹԻՒ 3, էջ 10):

Ամենեւին յստակ է, թէ սփիւռքահայ գաղութները ինքնուրոյն տնտեսութիւն չեն ներկայացներ: Այլ խօսքով՝ անոնք մաս կը կազմեն երկրի հասարակաց տնտեսական կառոյցին, ուրեմն պայման չէ երբէք խորհիլ, թէ հայ բանուորը անպայմանօրէն կը շահագործուի հայ պուրժուազիայի կողմէ. ընդհակառակը, հասարակական անթակոնիզմը իր արտացոլումը կը գտնէ հասարակական պայքարի ծիրին մէջ: Այս ըմբռնումով առաջնորդուած, պէտք է նկատի առնենք, թէ հայ պուրժուազիայի վտանգը աւելի քան քան է քան տնտեսական:

Դասակարգային պայքարը, առաջ կը մղուի հասարակաց շրջանի մէջ, սակայն հայ պուրժուազիայի քաղաքական ներկայացուցիչները-գլխաւորութեամբ Դաշնակցութեան - տասնամեակներ ամբողջ կայսերապաշտական մտածողութեան ու հոգեբանութեան

սրսկիչներն ըլլալով՝ հայ զանգուածները կը մղէին ամենեւին հրաժարիլ անոնց արդարացի իրաւունքներէն:

Ուստի եւ հայ պուրժուազիայի դէմ պայքարի ձեռնարկման քայլը ամէն քանէ առաջ կ'ենթադրէ տուեալ պուրժուազիայի քաղաքական ներկայացուցիչներու նկատմամբ որդեգրուած դիրքաւորում: Ասոր հակառակն ալ ծիշդ է: Որեւէ հասարակական համախմբում կրնայ ծառել հայ պուրժուազիայի դէմ, սակայն երբ ան համագործակցութեան մէջ մտնէ միեւնոյն այդ պուրժուազիայի ներկայացուցիչներու հետ՝ ապա այդ քաղաքական մեծ խաբկանք է:

Բոլոր անոնք որոնք չկրցան հասկնալ նահատակ դեկա-վար՝ Լենկեր Յակոբ Յակոբեանի 1982-ի պատմական ասուլիսը, դժուար որ գտնեն հասարակական առարկայական վերլուծումներու քանակին: Անոնք երբէք չեն ըմբռնած թէ այդ պատմական պահե-րուն հայկական յեղափոխութիւնը կ'երթար վերջնականօրէն խախտելու լիբանանի ուժերու հաւասարակշռութիւնը: Իսկ քննա-դատող նորելուկները ամիսներ չանցած եւրոպայի փողոցներու մէջ կը տողանցէին հայ պուրժուական համախմբումներու հետ:

Մեզի համար բոլորովին ցայտուն է, թէ սիոնիզմի Զիւ-Ուորդէն ներխուժման հետ ծայր առած ԶԱՐՈՋԱԿԱՆ արշաւը ե՞րբ եւ կայսերապաշտական ո՞ր խոհանոցներու մէջ կանխապատ-րաստուած է: Գիտենք որ այդ օրերուն, հայկական յեղափոխու-թեան թշնամիները հարբեցած էին արեամբ: Անոնք կը խորհէին, որ մեր ժողովուրդի արդարութեան վերջին կանչը՝ Հ.Ա.Հ.Գ.Բա-նակը յեղափոխական այլ շարժումներու հետ մէկտեղ, պիտի գե-րեզմանուի Լիբանանի մէջ:

Սակայն ոչ... Ո՛ր:

Կայսերապաշտական, սիոնիստական մէկ հարուածով ամբողջ ժողովուրդի մը ծակատագիրը կարելի չէ փոխել:

Այսօր եւ ամէն օր, հայ ժողովուրդի փոքր ու մեծ, բազ-մակողմանի ու բազմերանգ թշնամիներու երազն է հայկական ի-րադրութիւնը վերադարձնել նախա-եօթանասունհինգեան ժամանա-կամիջոցին: Սակայն երազն ու իրականութիւնը բոլորովին տար-բեր քաներ են:

Հայկական յեղափոխութիւնը կենսունակ է աւելի քան եր-բէք:

Մենք վստահ ենք, որ կայսերապաշտական քարոզչական հրա-սայլը վաղ թէ ուշ կը խորտակուի հայ ժողովուրդի արթնամը-տութեան, մարտունակութեան ու հաւատքի ապագաժին դիմաց:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ

ԱՆՈՐ ԱՋ ԹԷ ՝ ՉԱՍ ՝ ՕՓՈՐԹԻՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԸՄԲՐՆՈՒՄՆԵՐԸ

Քաղաքական խնդիրներու յստակ ու որոշակի վերլուծումը եւ ըստ այդ ծանաչողութեան դարձեալ յստակ ու որոշակի դազ-մավարութեան ու գործելաձեւի մշակումը՝ անհրաժեշտութիւն է հասարակա-քաղաքական խնդիրներու համար:

Այլ օփորթիւնիստները իրենց ամբողջ լարախաղաց վարքագի-

ծը կը փորձեն ներկայացնել իբր ՝ճկունութիւն՝ կամ ՝՝ րս-
տեղծագործ համադրում՝: Անոնք ոչ միայն թարթիքային խնդիր-
ներու, այլ տեսական հիմնական կանոններու մէջ իսկ ՝՝ ստեղծա-
գործութիւններ՝ կը յղանան ու կը խաղան: Իրերու զարգացման
առարկայական ընթացքը ծանաչելու եւ ընտրանիի գիտակցութեամբ
իրավիճակը դէպի յեղափոխական զարգացում մղելու փոխարէն՝
անոնք փոփոխութեան կ'ենթարկեն տեսութիւնը եւ հետեւորդ-
ստրուկներ կը դառնան ամէնօրեայ վերիվայրումներու:

Սակայն ՝՝ ծախ՝՝ օփորթիւնիստներու պարզան տարբեր է:
Անոնք ընդհանրապէս ունին քիչէ եղած պատկերացումներ: Անոնք
թարթիքային խնդիրներ իսկ ՝՝ համադրելու ՝՝ կարողութիւնը
չունին: Իսկ տեսական խնդիրները՝ անոնց համար վերացական
տոկմաներ են: Առարկայականութենէ զուրկ իրենց մտածողու-
թեամբ՝ անոնք կ'ընթանան դէպի անարխիզմ: Իրավիճակը առար-
կայականօրէն վերլուծելու եւ համապատասխան միջոցառումներ
որդեգրելու իրենց անկարողութիւնը ծածկելու համար՝ անոնք
յաճախակիօրէն անտեղի մէջբերումներ կ'ընեն մարքսիզմի դասա-
կան գրականութենէն: Իրենց վիճակը նոյնն է նաեւ ռազմավարա-
կան ասպարէզներու մէջ: Անոնց համար չկայ տարբերութիւն պը-
րուէտարական եւ ազատագրական պայքարներու ռազմավարութիւն-
ներու միջեւ, չկայ տնտեսական զարգացման մակարդակ, չկայ ժո-
ղովրդային հոգեբանութիւն եւ այլն: Այս հիմքէ մեկնելով՝ ի-
րենց ծախական օփորթիւնիստական մօտեցումներով, անոնք շփոթ
կը ստեղծեն զանգուածներու մէջ եւ յեղափոխութիւնը հարուա-
ծելով՝ կ'օժանդակեն թէ՛ աչը եւ թէ՛ աչ օփորթիւնիզմը:

Ի՞նչ է ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ-ի վիճակը այս գծով: Ան այս պարզա-
յին նաեւ չունի րսելի շատ քան: Միայն թէ իր տեսական շե-
ղումներու բերումով՝ կը նմանի վերոյիշեալ օփորթիւնիստնե-
րու երկրորդ հատուածին:

Տեղ մը՝ ան մէկ կը նկատէ ռազմավարութիւնն ու ռազմա-
վարական նպատակը, որոնք բոլորովին տարբեր իմաստ ունին
(ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ, ԹԻԻ 2, էջ 10).... իսկ շարունակութեան մէջ, քա-
ղաքական վերլուծում կատարելու տեղ, դարձեալ թուաբանական
հաշիւի կ'ապաւինի... ՝՝ փաստարկելու ՝՝ համար այն բացայայտ
իրողութիւնը, որ ջարդի ու տեղահանութեան հետեւանքով այսօր
հայ ժողովուրդը քիչ թիւ կը ներկայացնէ Արեւմտահայաստանի
մէջ: Եւ վերջապէս, զինեալ պայքարի գծով, անոր ըմբռնումնե-
րը չեն անցնիր գործողութիւններուն՝ ցուցական՝ պիտակաւո-
րում տալու դաշնակցա-մտայդացումէն, այն տարբերութեամբ որ
... ան ցուցական ՝՝ ի տեղ կ'օգտագործէ ՝՝ պրոպականտային
գործունէութիւն՝՝ եզրը (ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ, ԹԻԻ 3, էջ 5):

Արեւմտեան Հայաստանի ժողովուրդի տեղահանման գծով
պէտք է ունենալ յետագայ յստակ պատկերացումը:

Հասարակական շարժումները սոսկ մեքանիքական կամ քանա-
կական ու թուաբանական փոփոխութիւններ չեն, այլ՝ նիւթական
աշխարհի ամենաբարձր մակարդակի եւ բարդ փոփոխութիւններ, ո-
րոնց անկարելի է պատասխանել մեքանիքական, քիմիական կամ
կենսաբանական կանոններով:

Իսկ ի՞նչ է ընկերվարութեան պատասխանը ՝՝ կատարուած ի-

րողութեան՝ նկատմամբ:

Յստակ է, որ կայսերապաշտները եւ յետադիմականները իրենց շրջանային ու համաշխարհային շահերը ապահովելու համար աշխարհը բաժնած են ազդեցութեան գօտիներու:

Անոնք բաժան-բաժան րրած են եւ երկիրները եւ ժողովուրդները՝ ոտնահարելով անոնց ինքնորոշման իրաւունքը:

29 Դեկտեմբեր 1917-ին, Սովետական Ռուսաստանի ժողովուրդներու կոմիսարներու խորհուրդի մէկ որոշումով, Լենինի ստորագրութեամբ հրապարակուեցաւ Արեւմտեան Հայաստանի վերաբերող այն Դեկրետը, որը արդէն իսկ կը յստակացնէր վերոյիշեալ կատարուած իրողութեանց ընկերվարութեան պատասխանը: Դեկրետը բացայայտ կերպով կը հաստատէր կոտորածներու եւ տեղահանումներու ենթարկուած տարագիր հայ ժողովուրդի Արեւմտեան Հայաստան վերադարձի եւ ինքնորոշման անհերքելի իրաւունքները:

Երբ 2 Դեկտեմբեր 1920-ին, Դաշնակցութեան դաւաճանական ձեռքերը ստորագրեցին Ալեքսանդրապոլի կեղտոտ պայմանագիրը եւ Արեւմտեան Հայաստանը՝ շնորհեցին՝ Թուրքիոյ ֆաշիստներուն, որպէս զի այն չենթարկուի ընկերվարական լուծի, Ռուսաստանի, Ատրպէյճանի եւ Հայաստանի ընկերվարական հանրապետութիւնները պաշտօնապէս դատապարտեցին այդ ստորին պայմանագիրը, զայն նկատելով՝ ստրկացուցիչ եւ դաւաճանական՝ հայ պրոլետարիատի դէմ պատմական դաւաճանութիւն՝ մը եւ, վերջապէս,՝ հայ եւ թուրք ժողովուրդներու համերաշխութեան դէմ՝ ծրագրուած արարք մը:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի Թուրքանագիտութիւնը աւելի զօրացնելու համար կ'ուզենք ծանօթացնել, թէ սիոնիստական ծրագրուած մերենայութիւններու եւ սիստեմաթիք տեղահանումներու հետեւանքով պաղեստինցի ժողովուրդը իր հայրենիքէն ներս, կը կազմէ ընակչութեան 35 տոկոսը միայն: Նոյնն է նաեւ Մուսուլի քիւրտ ժողովուրդի պարագան՝ սակայն ֆաշիստական այս բոլոր միջոցառումները երբէք հարցականի տակ չեն կրնար առնել իրաւագրկուած ժողովուրդներու անժամանցելի իրաւունքը:

Ինչ կը վերաբերի զինեալ գործունէութեանց՝ պրոպականտային՝ կամ՝ ցուցական՝ որակումներուն, ինչպէս եւ շփոթի մատնուած հայ որոշ մտաւորականութեան մտային անհաւասարակշիռ այլազան՝ յղացումներուն՝, կ'ուզենք յստակացնել նետեւեալը:

Մեզի համար՝ պատերազմը քաղաքականութեան շարունակութիւնն է: Այլ խօսքով՝ պատերազմը քաղաքականութեան արտացոլումն է զինուորական զեւոնի վրայ, աւելի յստակ՝ պատերազմը բացայայտ արտայայտութիւնն է հասարակական որեւէ ուժի քաղաքականութեանց դրսեւորման:

Երբ հայ աշակողմեաններու եւ աջ պատեհապաշտներու նման ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ը եւս կը ծառէ զինեալ՝ պրոպականտային, ապա այդ կը նշանակէ, որ ան ոչինչ է ստրկած կայսերապաշտութեան ու անոր խամաճիկ ուժերու դէմ յեղափոխական ու ազատագրական շարժումներու մղած անհաշտ պայքարի փորձառութիւններէն:

ԱԼԵԼԻ ԵՍՏԱԿԱԳՆՆԵՐ՝

Երբ յետադիմականները գէնքի գործածութեան կ'ուզեն տալ ժամանակաւոր՝ ու ըբարոզական՝ պիտակաւորում, ապա անոնց առաջին ու վերջին նպատակն է ԶինԱթԱՓ ԸՆԵԼ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ:

Իսկ երբ անոնք ջատագով կը հանդիսանան զինեալ պրոպա-կանտային, ապա անոնք կը նպատակադրեն բանակցութեան սեղան խաղալ թուրքիոյ ֆաշիստ պետութեան ներկայացուցիչներուն հետ: Հերոս Գուրգէն Եանիզեանը այս խեղկատակութեան ի տես շատ անգամ կրկնած է. «խեղճերը ջուրը չտեսած՝ կը բոպիկ-նան»:

... Ներքին ճակատի վրայ, հայկական յետադիմութիւնը եւ գլխաւորաբար Դաշնակցութիւնը, կը փորձեն խառնաշփոթի մատնել հայ ժողովուրդի զանգուածներու միտքը, որպէս զի զինեալ պայ-քարը դատարկեն բաղաբական եւ յեղափոխական պարունակէ եւ միւս կողմէ կասեցնեն կուսակցական հայրենասէր ու ան-կեղծ երիտասարդութեան դէպի յեղափոխական շարքեր հոսքը:

ԱԶԻԱԿ Թերթը իր 15 Փետրուար 1985 թուակիր համարի մէջ ճերմակի վրայ սեւով կը մրոտէ. «Որեւէ կուսակցութիւն, գա-ղափարական եւ ռազմավարական սկզբունքներով կրնայ դէմ ըլլալ մարտական գործունէութեան: Սակայն ժամանակի եւ երիտասար-դութեան պահանջները նկատի առած՝ անհրաժեշտ է կատարել նը-ւազագոյն յարմարեցում եւ ընդունիլ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ...»: Հակառակ մօտեցումը... կը վնասէ... կուսակցութիւններուն ժո-ղովրդականութեան: Երիտասարդութիւնը կը կորսնցնէ նախաձեռ-նութեան իր եռանդը: Կը հեռանայ ազգային կեանքէն եւ անտի-ճանաբար կ'իյնայ անհարազատ (իմա Հ.Ա.Հ.Գ.Բանակի) ազդեցու-թիւններու տակ»:

Սակայն ինչպէս Հ.Ա.Հ.Գ.Բանակը ըագմիցս յայտարարած է, մէկ կողմէ մեր եւ միւս կողմէ կայսերապաշտութեան ու անոր մանկլաւիկ թրքական ֆաշականութեան միջեւ չկայ ու չի կրնար գոյութիւն ունենալ որեւէ համահասկացողութիւն. մեր յեղափո-խականները իրենց գէնքերը վար չեն կրնար դնել այնքան ատեն որ տակաւին չեն հաստատուած մեր ժողովուրդի անվիճելի իրա-ւունքները:

Հայկական յեղափոխութեան ռազմավարական նպատակէտի ի-րականացման ռազմավարութիւնը չըլլալով հանդերձ ազատագրական մեր զինեալ պայքարը գլխաւոր դերակատարութիւն ունի այդ ռազմավարութեան մէջ:

Աշխարհի բոլոր ժողովուրդներու, - մսիոյ, Կիրիկէի թէ Լա-տին Ամերիկայի, - ազգային ազատագրական պայքարները առանց բա-ցառութեան, կը կրկնենք առանց բացառութեան ունեցած են Զին-քի իւրաքանչիւր ԱԶԻԱԿ - կերթիլայական, փարթիզանական, ժողո-վրդային եւայլն...: ՄԻՆՉԻՈՒ ՅԵՂԱՓՈՒՄՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵՆՊԱՍՏ ՎԱՍ-ՃԱՆԸ՝ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՈՉ ՄԵԿ ՇԱՐԺՈՒՄ ՎԱՐ Կ'ԱՐՄԵՆ ԶԻՆՔԸ:

Մեր այս հաստատումը երբէք չի նշանակեր քաղաքական աշ-խատանքի թերագնահատում կամ արժէքազրկում: Մեր մտահոգու-թեան ստեղծակէտը այս պարագային բաղաբական այն ԴԱԽԱՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ է, որ այս կամ այն ձեւով կը նկրտի զինաթափ ընել

ազատագրական պայքարը:

Այսօր, Հ.Ա.Հ.Գ. Բանակի շուրջ համախմբուած ժողովրդային շարժումներու քաղաքական համեստ սակայն եւ բեղուն գործունէութիւնը, ինչպէս նաեւ 7 լեզուներով թերթեր (հայերէն, արաբերէն, յունարէն, պարսկերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն ու թրքերէն) եւ այլ հրատարակութիւններ լոյս ընծայելու աննախընթաց երեւոյթը. — այս բոլորը ցոյց կու տան թէ ինչպիսի անհրաժեշտութիւն մըն է զինեալ ազատագրական պայքարները արծարծել քաղաքական բովանդակութեան ծիրէն ներս:

Ազատագրական պայքարի քաղաքականութեան որոշիչ դերակատարութիւններէն է զանգուածներու կազմակերպման քաղաքական եւ կազմակերպչական աշխատանքը, որուն համար եւ կեանքի են կոչուած ժողովրդային շարժումներ:

Պէտք չէ եւ սխալ է՝ նոյնացնել կամ վերլուծման միեւնոյն ակնոցով դիտել պրոլետարական դասական յեղափոխութիւններու եւ ազգային-ազատագրական պայքարներու ռազմավարութիւնը, մանաւանդ այն պարագային երբ այս վերջինը կ'ընդգրկէ տերիտորիական պահանջմունքի կամ ժողովուրդի տեղահանման հարց:

Զոր օրինակ, քաղաքական ցոյցը զազաթնակէտային արտայայտութիւն կը նկատուի յեղափոխական շարժման համար, սակայն պարագան նոյնը չէ երբ այդ ցոյցը, նոյնիսկ ժողովրդային հարուստ բովանդակութեամբ տեղի կ'ունենայ արտասահմանի մէջ: Լաւագոյն ապացոյցը՝ պաղեստինցի ժողովուրդի պարագան է, երբ ան ցոյցի կը դիմէ Պաղեստինի հողերէն դուրս, մինչեւ իսկ սահմանակից Լիբանանի մէջ:

Այսօր, հայ ժողովուրդի յեղափոխութիւնը ո՛չ տկար է եւ ո՛չ ալ՝ անկարող:

Ատարկայական իրողութիւնները հայ ողջմիտ տարրերուն, արթուն երիտասարդութեան, ինչպէս եւ համայն հայ ժողովուրդին պէտք չէ մղեն դէպի յուսահատութիւն կամ նահանջամտութիւն:

1985-ը կարելի չէ համեմատել 1975-ի հետ:

Հայկական յեղափոխութիւնը երկար ծանապարհ կտրելով արժանազրած է տասնամեայ յաղթական պատմութիւն:

Հայկական յեղափոխութիւնը ունի իր կայուն խարիսխները՝

- Շարժման քաղաքական ուղեգիծի շուրջ համախմբուած հայ ժողովուրդի զանգուածները,
- Սովետական Հայաստանի պետական, եկեղեցական, մշակութային, գիտական ու ժողովրդային մակարդակի յարաճուն նուաճումը,
- Միջին Արեւելքի ազատագրական եւ յեղափոխական շարժումներու հետ գոյառած փոխ-հասկացողութիւնն ու զինակցութիւնը,
- Այժմու թուրքիոյ սահմաններէն ներս քիւրտ ժողովուրդի ազատատենչ մարտնչումը եւ թուրք ու այլ ժողովուրդներու յեղափոխական գիտակից ուժերու հասարակաց շարժումը:

Այս բոլորը իրենց իւրայատուկ տեղն ունին հայ նորագոյն յեղափոխութեան քաղաքական ուղեգիծին մէջ:

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՆ ՈՒ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ

Որեւէ յեղափոխութեան համար մեծ անհրաժեշտութիւն է շարժումի բարեկամ ու թշնամի ծակատներու յստակացման հարցը:

Այս կարեւոր աշխատանքը չի կրնար լիակատար ու անթերի կերպով արդիւնաւորուիլ, եթէ այդ ընթացքում չըլլայ գիտական բոլոր այն սկզբունքներէն, զորս իբր հիմք ունենալով յստակացուցինք համաշխարհային քաղաքական իրավիճակը:

Արդեօք ինչո՞ւ հայկական յեղափոխութեան համակրութիւն ցուցաբերող որոշ տարրեր աստիճանաբար ենթարկուեցան կայսերապաշտական դաստիարակչական պատժական միջոցներու եւ ախորժակաւոր առաջարկներու՝ քաղաքականութեան ի վերջոյ չատագով հանդիսանալով միեւնոյն այդ կայսերապաշտական քաղաքականութեան ղեմնկրատիային:

Անոնք երբէք չկրցան ըմբռնել հայ նորագոյն յեղափոխութեան տեսական ու քաղաքական հիմքերու խորքն ու տարողութիւնը:

Հայ յետադիմութեան կամ կայսերապաշտութեան հանդէպ անոնց ցուցաբերած «հակառակութիւնը», չունենալով գաղափարական ու քաղաքական սկզբունք, չկրցաւ անցնիլ ղեգոհութեան՝ սահմաններէն անդին: Այս իսկ պատճառաւ անոնք ենթարկուեցան հայ յետադիմութեան եւ կայսերապաշտութեան լարած թակարդներուն:

Այս գծով ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի մօտեցումները որոնող են սակայն եւ տկար, շատ յաճախ հակասական, ենթակայական ու անմիաձոյլ: Այս ամբողջը հետեւանքն է տեսական ու քաղաքական հիմունքային կէտերը չըմբռնելու իր շփոթող ու անյստակ պատկերացումներուն:

Մեզի անմիջական օգնութեան կը հասնին նոյնիսկ ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի տողերը.

«Ընկերները այն ուժերն են, որ ուղղակիօրէն կամ անուղղակիօրէն օգնում են պայքարի յառաջացման: Իսկ թշնամիները դէմ են պայքարին եւ յեղափոխութեան հակառակ են կանգնած»:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ, ԹԻՒ Յ, ԷՋ 8

Այլուր՝
«Իմքերիալիզմի դէմ պայքարը մեզ համար միջոց է, թէ՛ նպատակ»... եւ

«Հայ յետադիմութեան տեսակէտով մեր միակ թշնամին Թուրքիան է»... եւ այլն...

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ, ԹԻՒ Յ, ԷՋ 8

Վստահեցնենք ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-ին եւ հայ բոլոր երիտասարդ-

ներու, որ հայկական ազատագրական պայքարը `` ուղղակիօրէն կամ անուղղակիօրէն `` օգնութիւններ ստանալու պարագային մինչեւ այսօր քաղմիցս սիտի փոխէր իր քարեկամներու եւ թրշնամիներու շարքերը, բնականաբար եւ Շարժումի քաղաքական ուղեգիծը: Մեր աչքերուն առջեւ են սիոնիստական ու մասոնական այն ծրագիրները, որոնք ``օգնութիւններ`` տրամադրելով ներթափանցումներ կատարեցին շարժումներէ ներս՝ զանոնք ներքեւէն պառակտելու կամ շեղելու ծրագրաւորումով:

Կայսերապաշտութեան դէմ պայքարը ``միջոց է, թէ՛ նպատակ``. ոչ միջոց է եւ ոչ ալ՝ նպատակ: Ազատագրական պայքարն ունի իր յստակ նպատակներն ու միջոցները:

Ազատագրական որեւէ շարժում կը պայքարի միջազգային հասկացողութեամբ, սակայն եւ ազգային սահմաններու մէջ: Ազատագրական շարժումներն ունին իրենց ռազմավարութիւնը եւ սահմանուած նպատակները: Միաժամանակ տուեալ շրջանի մը մէջ յեղափոխական ազատագրական շարժումի որեւէ յաղթանակ շրջանային ու համաշխարհային առումով իր ազդեցութիւնը կը ըսնեցնէ միջազգային յեղափոխութեան ու հակա-յեղափոխութեան հաւասարակշռութեան վրայ... այսպիսով կ'ունենայ իր Միջազգային կշիռը:

Ա.Մ. Նահանգներու գլխաւորած համաշխարհային կայսերապաշտութիւնը եւ անոր մանկլաւիկները թշնամի ուժն են միջազգային յեղափոխութեան:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ-ը անկարութիւն կը ցուցաբերէ կայսերապաշտութիւնը առարկայականօրէն ըմբռնելու եւ անոր որպէս միջազգային տնտեսա-քաղաքական կառոյց մօտենալու տեսակէտէ, ինչ որ դուռ կը բանայ վերացական արտայայտութիւններու դրսեւորման:

``Հայ յետադիմութեան տեսակէտով մեր միակ թշնամին թուրքիան է`` տիպի նախադասութիւններով, ՅԱՌԱՋԱՊԱՆ-ը ``յօնք շինելու տեղ՝ աչք կը հանէ``:

Երբ հայ նորագոյն յեղափոխութիւնը Հայկական Հարցին տուաւ յեղափոխական պարունակ եւ յստակացուց Շարժման հակա-կայսերապաշտական ընդլնը՝ Դաշնակցութիւնը ``մեր միակ թշնամին թուրքիան է`` ապաքաղաքական լուծունդը նետեց ասպարէզ՝ կայսերապաշտ պետութիւնները փրկելու... նախանձախնդրութեամբ:

Մինչեւ հայ նորագոյն յեղափոխութեան վերածնունդը, ամբողջ 60 տարիներ, Դաշնակցութիւնը ոչ մէկ գնդակ արձակած էր թուրքիոյ ուղղութեամբ:

Ան նոյնիսկ անգամի մը համար համակուսակցական պայքարի որոշում չէ առած թուրքիոյ դէմ:

Աւելին՝

Դաշնակցութիւնը հայկական այն միակ կազմակերպութիւնն է, որ թուրքիոյ տարածքին մինչեւ այսօր արգիւռած չէ: Պատահականութիւններու արդիւնք չէ երբէք, երբ թուրքիա հրատարակուող հայատառ թերթեր Դաշնակցութեան ... ամեակներ կը տօնեն եւ այդ առթիւ ``խրախմանքի օրեր`` կը սարքեն... մինչ

միւս կողմէ հայ յեղափոխականները կ'անարգեն՝ շուն, զայլ, զազան, արիւնարբու, մարդակեր ու այս տիպի բազմերանգ ու բազմագոյն ածականներ գործածելով:

Պատահականութիւններու արդիւնք չէր երբէք, երբ 1978-ին Պաշտպանութեան գլխաւորած հայկական յետադիմական կուսակցութեանց մէկ պատուիրակութիւնը Զուիցերիոյ Զիւրիխ քաղաքի մէջ զադտնօրէն սիրարանեցաւ թուրքիոյ ֆաշական պետութեան այդ օրուան արտաքին գործոց նախարար իհսան Սապրի Չաղլի-անկիւլի իետ, հայ յեղափոխականներու պայքարը չլատելու համար:

Ֆաշիստ ձեռքբերը լաւ կը ծանշան գիրար:

Զիւրիխի գաղտնի հանդիպումը միակ պարագան չէ: 1982-ի վերջերուն, այլ հանդիպում մը տեղի ունեցաւ մէկ կողմէ Պաշտպանութեան եւ միւս կողմէ Գերմանիոյ մօտ թուրք ակադեմիայի գլխաւորած մէկ պատուիրակութեան միջեւ: Մտերմիկ խօսակցութիւններու աւարտին, Պաշտպանութիւնն ու թուրք պատուիրակութիւնը միաբերան դատապարտեցին հայ ժողովուրդի նորագոյն պատմութեան հերոսներէն Լեւոն Շքմէքմեանն ու հայ նորագոյն գինեալ ազատագրական պայքարը:

Ա.Մ.Նահանգներու եւ յետադիմական ու ֆաշական այլ վարչակարգերու օրհնութեամբ ոտքի կանգնող Պաշտպանութեան թունաւոր դաշունահարումներուն լաւ ծանօթ են մեր յեղափոխականները, որոնցմէ ծորած բոլոր արեան հետքերը տակաւին չեն վերացած...:

Հայ յետադիմութեան միակ թշնամին՝ հայ յեղափոխականներն ու սովետական Հայաստանն են:

Կարելի է չվերյիշել 1921-ի Փետրուարեան արկածախնդրութիւնները, երբ Պաշտպանութեան գործակալ ղեկավարութեան կազմած փրկութեան կոմիտէն մէկ կողմէ ձեռք կ'երկարէր թուրք իշխանաւորներու եւ միւս կողմէ կը հեղէր բազմահազար հայերու արիւնքը՝ մահուան ճապարհներու մէջ խեղդելով արդէն իսկ արիւնքամ հայութիւնը:

Կարելի է չվերյիշել Բ. Ալիարհամարտի ընթացքին՝ նացի Կերմանիոյ բանակներու մէջ ծառայութեան մտնելու եւ սովետական Միութեան ու սովետական Հայաստանի դէմ կեսթափոյական դաւեր հիւսնելու Պաշտպանութեան ստորնութիւնները:

Այս բոլորը ցոյց կու տան, թէ պատմականօրէն Պաշտպանութեան թշնամին ո՞վ է եւ ի՞նչ է...:

Այս ոչ-դասակարգային լոգունգը, որ Պաշտպանութիւնը արծարծելով կը փորձէ չթմնդացնել իր տասնեակ տարիներու դաւադիր գործունէութիւնը եւ միաժամանակ շփոթի մատնել հայ ժողովուրդի միտքը, որի շնորհիւ ըրան չէ, եթէ ոչ ՅԱՄԱԿԱՊԱՀ-ի մկրտութեան միւտոնը, թափուած հայ յետադիմութեան թափերուն վրայ:

ԿՐԻՄԻԱՅԻՆ ԱՆՆԱՐԿ

Կրիւնութիւնն աւարտելէ առաջ կ'ուզենք թողցիկ ակնարկ մը նետել հետեւեալ կէտերու վրայ:

ՅԱՄԱԿԱՊԱՀ-ը տեղ մը կը գրէ, թէ Շարժումը դարձած է

անվտանգ իմքերիալիզմի՝ համար (թիի 2, էջ 10):

Այլ տեղ մը՝ իմքերիալիզմը հեշտութեամբ կարողացաւ հարուածել հայկական շարժման (թիի 2, էջ 9):

Նախադասութիւնները հակասական են: Երբ Շարժումը անվտանգ է դարձած, ապա ինչո՞ւ կայսերապաշտութիւնը կը ջանայ հարուածել զայն:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՆՈՒՄ-ը տարբեր տեղերու մէջ կը խօսի մանր-պուրժուա դասակարգի մասին (թիի 3, էջ 10-9-...) մինչ մանր-պուրժուաները միջ-դասակարգային դասեր կամ խաւեր են:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՆՈՒՄ-ի այս սխալը լոկ պարզ շփոթ մըն է: Բայց հետեւեալ տողերը կարելի չէ սոսկ անգիտակցութեան հետեւանք նկատել:

Ան դարձեալ լուսաբանութիւն՝ կու տայ իր ընթերցողներուն՝

Ընկերները մանր-պուրժուազիայի դերի ուղղութեամբ նրանց յառաջդիմական դեր տալով սխալուել են միջին դասեան խաւերի դերը...

Իսկ մենք նրանց յետադիմական դիրքի վրայ ենք տեսնում, որովհետեւ՝ այսինչ կամ այնինչ... (թիի 5, էջ 31):

Այլ տեղ մը ՅԱՌԱՋԱՊԱՆՈՒՄ-ի Լոնտոնի խումբը նոր զիտութիւն՝ մըն է յօրինած...

Ընկերները... սխալուել են միջին դասեան խաւերի դերը միջին դասեան կազմակերպութիւնների հետ (նոյն տեղը):

Այսպիսով դասակարգն ու միջ-դասակարգային խաւերը կը բաժնուին իրենց քաղաքական ներկայացուցիչներէն: Անոնց յետադիմական դիրքը կը շնորհուի, որպէս զի փաստուի... իր սեքթորիզմի անարխիստական տպաւորումը պրոլետարական քաղաքականութենէն:

Մեկնաբանութիւնն անգամ աւելորդ է այս գծով:

Միայն հարկ է յստակացնել, որ մանր-պուրժուազիան, -հակառակ իր շերտաւորումներուն, -ո՛չ միայն յետադիմական չէ, այլ պրոլետարիատի դաշնակիցն է ազատագրական պայքարներու մէջ:

Սխալ սկզբունքներէ մեկնելով, ՅԱՌԱՋԱՊԱՆՈՒՄ-ը այսպէս կը ընդլայնէ Սովետական Միութիւնը, ինքնաբերաբար եւ Սովետական Հայաստանը:

Կարելի չէ Սովետական Միութեան միանգամայն իմքերիալիստ եւ դրամատիքական ներկայացնել (թիի 3, էջ 3): Եւ կ'աւելցնէ՝

Այստեղ պիտի նշենք որ մենք հաւատացած ենք որ այն հայերը որ կ'ապրին ընկերավարական կառավարութիւնների ներքոյ, ՅԱՌԱՋԱՊԱՆՈՒՄ Սովետական Հայաստանում, ենթակայ են որոշ մշտական իրենց վրայ (թիի 3, էջ 8, ընդգծումը մեզմէ):

Ի՞նչ է Սովետական Հայաստանի դասակարգային կազմութեան, պետութեան դերը, Սովետական Միութեան դասակարգային կազմութեան (թիի 2, էջ 11). Սովետական Միութեան ընդլայնութիւնը կարելի է դերի կապակցութեամբ մեծ տեսական աշխատանք է վե-

ուպահուած հայ յառաջդիմականների համար որ պէտք է քաջութեամբ դիմաւորեն՝ (Թիի 3, էջ 3):

Նախ յստակացնենք, որ ոչ միանգամայն՝ եւ ոչ ալ միեւնոյն կարելի է Սովետական Միութիւնը՝ իմբերիալիստ՝ կամ՝ դրամատիրական՝ անուանել, որովհետեւ հասարակական որեւէ դրոյթ նախ եւ առաջ կը կապուի յիշեալ հասարակարգի տնտեսական կառոյցի առարկայական գոյալիմակին՝ արտադրարարներու թեան:

Ապա՝ հասարակական երեւոյթի քննարկումը միշտ դրական աշխատանք է՝ պայմանաւ որ նախքան քննարկման ծեռնարկումը պէտք չէ հարցականի տակ առնել տուեալ հասարակութեան կամ հասարակարգի բնոյթը:

Իսկ Սովետական Միութեան դասակարգային կազմուածք՝ որ ծանշնալու համար՝ Մեծ ՏԵՍՍԱՅԱՆ աշխատանք տանելու փոխարէն կ'առաջարկենք կատարել Մեծ ՏԵՍՍԱՅԱՆ՝ ուսումնասիրութիւն, միաժամանակ յիշեցնելով որ քաջութեան՝ կողքին պէտք է նաեւ գիտական սկզբունք:

Միւս կողմէ, բոլորովին աւելորդաբանութիւն է՝ պրոլետարական միասնականութիւն՝ լոզունգի հետքերի կրկնումը:

Այս գործի յաջողութեան ի խնդիր հարկաւոր է ազատագրական պայքարի համար պրոլետարական տեսութեամբ մշակուած քաղաքական ուղեգիծը ընդհանրացնել զանգուածներէ ներս: Միասնականութեան կարօտ մշտնապէս ժողովուրդը առարկայականօրէն իր շահերը ծանշնալով արդէն մօտեցում կը ցուցաբերէ յեղափոխական գիծին հանդէպ:

Լոզունգի անիմաստ կրկնումը՝ վերացական թոհչք է լոկ:

Կնահատելի է ԶԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի ինքնաքննադատման ձգտումը, որ ինքնին յեղափոխական անկեղծ բայլ մըն է... սակայն ան պէտք չէր շուրջ երկու տարի վերապահութիւն ցուցաբերել իր բոլոր տեսակէտները Հ.Ա.Հ.Գ. Բանակին ու ժողովրդային շարժումներուն փոխանցելու գծով:

Երբէք պիտի չպատասխանենք Շարժման հասցէին ուղղուած ԶԱՌԱՋԱՊԱՀ-ի զրպարտութիւններուն, որոնք բնականաբար առարկայական ոչ մէկ հիմք ունին: Անոնցմէ օրինակ մը՝

Ֆրանսիայում եթէ բանտարկեալ գոյութիւն ունէր բանտում եւ կառավարութիւնը չէր համաձայնում դրանց ազատութեանը, ապա ֆրանսիայի կառավարութիւնը դառնում է իմբերիալիստ, իսկ եթէ որոշ համաձայնութիւնների հիման վրայ որոշ քաղաքական իրաւունք էր տրուում բանտարկեալներին նոյն կառավարութիւնը դառնում էր բարեկամ եւ ընկերվար (Թիի 2, էջ 2):

Պրոլետարիատը իր տեսակէտները փաստելու համար երբէք ամբաստանութեան ու կեղծիքի չի դիմել, պրոլետարիատը ոչ թէ կեղծիքով եւ սուտով, այլ մշտնապէս լոզունգներ քաջատրելով կը պայքարի:

Հայ յեղափոխութեան քաղաքական դիրքորոշումները յստակ էին 1975-ի Յունուարեան Որոտի առաջին իսկ օրերէն, երբ տակաւին զոյուլիւն չունէր ոչ մէկ քանտարկեալ ոչ մէկ երկրի մէջ:

Նահատակ ղեկավար ընկեր Յակոբ Յակոբեանը կը շարունակէ եւ պիտի շարունակէ մնալ լաւագոյն խորհրդանիշը՝ Հ.Ա.Հ.Ի.Բանակի միջազգային համերաշխութեան հասկացողութեան: Ան երկար տարիներ անձման նուիրում ցուցաբերեց պաղեստինցի ու արաբ թախտակից ժողովուրդներու ազատագրական յեղափոխութիւններու շարքերէն ներս ընդդէմ հասարակաց լշնամիներուն՝ համաշխարհային կայսերապաշտութեան, սիոնիզմին ու յետադիմութեան:

Հ.Ա.Հ.Ի.Բանակի քաղաքական ուղեւիծին հաւատարիմ մնացող հայկական բոլոր ժողովրդային շարժումներու կեցուածքը յստակ է հայ աւանդական կոռոյցներէն դուրս մնացող այլ խմբաւորումներուն նկատմամբ:

Մենք կը պաշտպանենք բոլոր այդ խմբաւորումները՝ եթէ անոնք կողքին ըլլան յեղափոխական աշխատանքին:

Իիտնականը, եթէ ան չի ցանկանար նսեմացնել իր մակարդակը, երբէք պէտք չէ դադրեցնէ իր զործնական մասնակցութիւնը հասարակական կեանքէն, պէտք չէ յաւիտենապէս նստի իր աշխատասենեակէն եւ լապտրաթուարէն ներս, պանիրին մէջ մտած առնէտի նման, խզուելով կեանքէն, իր ժամանակակիցներու հասարակական եւ քաղաքական պայքարէն:

Իիտութիւնը ամենուրեւ նսասիրական հաճոյք չէ եւ այն թախտակիցները, որոնք կրնան նուիրուիլ գիտական խնդիրներուն, իրենք առաջինը պէտք է իրենց գիտելիքները ի սպաս դրնեն մարդկութեան:

ԶԱՐԼ ՄԱՐԶՍ

Կեցցէ՛ միջին Արեւելքի ժողովուրդներու յեղափոխական միասնականութիւնը՝ ընդդէմ կայսերապաշտութեան, սիոնիզմին ու գաղութատիրութեան

Մա՛հ թուրքիոյ ֆաշիստական ու ահաբեկչական իշխանութեան Անկէի՛ մ.մ. նահանգներու գլխաւորած համաշխարհային կայսերապաշտութիւնը

Անմահութիւն հայ նորագոյն զինեալ ազատագրական պայքարի նահատակներուն

Անսահման ողջոյններ հայ քաղաքական բոլոր քանտարկեալներուն Յաղթանակ հայ ազատագրական պայքարին, որուն ճանապարհին զոհուեցան երկու միլիոն նահատակներ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅ ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿԻ

ՉՈՐՔ ՀԱՄԱԽՄԵՐՈՒԹ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐ

ԱՆՀՐԱԺԵՏՏ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

- 1.-18 Մարտ 1871-ին, Բարիզի մէջ յեղափոխութեամբ հաստատուած բանուորական առաջին պետութիւնը, որ շատ երկար կեանք չունեցաւ յետադիմութեան ծանր յարձակողականի րնրումով:
- 2.-Ամփոփ կերպով կարելի է յստակացնել, թէ տիաւերթիբը (մաթերիալիստական) ընդլնան ու հասարակութեան հետազոտութեան փիլիսոփայական մեթոտ է: Ան իրերու շարժման ու զարգացման պատճառները գերընական ու արտաքին ազդակներու մէջ փնտոելու փոխաբէն՝ կ'ապաւինի տուեալ երեւոյթի կամ երեւոյթներու ներքին ազդակներու փոխադարձ յաւաքերուլնան ու պայքարի մէջ:
- 3.-Օփորթիւնիզմը մարքսիզմէ շեղեալ սակայն անոր դրօշի տակ յայտնուող խմբաւորումներու կամ անհատներու մօտեցումներու արտացոլումն է: Ան հանդէս կու զայ պահպանողական (ալ դիրքի վրայ) կամ ծայրայեղական (ծախական դիրքի վրայ) արտայայտութիւններով:
- 1.-Սերթրիստները կամ հատուածապաշտները ժողովրդային ու գործնական պայքարէն հեռու ապրող քաղաքական այն խմբաւորումներն են, որոնց մտածումները հետզհետէ դուրս կու գան առարկայական ըմբռնումներէ ու կը վերածուին վերացական արտայայտութիւններու:
- 5.-Իեֆորմ = բարեկարգչութիւն, բարեփոխում: Իեֆորմիզմը բանուորական շարժման մէջ յայտնուող քաղաքական այն հոսանքն է, որ կը դրժէ ընկերվարական յեղափոխութեան ու պրոլետարական տիրթաթուրայի անհրաժեշտութիւնը՝ դասակարգային պայքարներու մէջ: Ան կը ծգտի դասակարգային համագործակցութեան եւ կ'օրօրուի ռեֆորմներու միջոցաւ դրամատիրական դրօշը վերացնելու սին յոյսերով:
- 6.-Անարխիզմը կամ անիշխանականութիւնը քաղաքական այն դաւանանքն է, որ սկզբունքով կը մերժէ իշխանութեան կամ պետականութեան գոյութիւնը: Սակայն գրութեան մէջ կ'ակնարկուի այն մօտեցումներուն, որոնք գործնականօրէն չեն կրնար համադրել տեսական որեւէ հիմունք՝ հասարակութեան առարկայական ու ենթակայական պայմանները նկատի չառնելու ի հետեւանք: Անարխիստական մօտեցումները հիմնականին մէջ կը պառակտեն ժողովրդային զանգուածներու շարքերը յօգուտ յետադիմութեան:
- 7.-էքոնոմիզմը ``ծախ`` օփորթիւնիստական ըմբռնում մըն է, որ կը ծգտի բանուորական շարժման խնդիրները սահմանափակել սոսկ տնտեսական պայքարով: Ան չ'ըմբռներ մարքսիզմի տիաւերթիքական հասկացողութեան խորքը:
- 8.-Նարոտնիկ բառը յառաչացած է Նարոտնայա վոլիա՝ կուսակցութեան անունէն: Այս կուսակցութիւնն ու անոր մտածողութիւնը գիւղացիական մանր-պուրժուական դեմոկրատիայի

հայեացքներու համակարգ մըն էր համա-ռուսաստանեան մա-կարդակի վրայ:

Տնտեսական գետնի վրայ, ան մանր գիւղացիական տնտեսու-թեամբ կը հակադրուէր դրամատիրութեան եւ երեւակայական ծրագիրներ կը մշակէր ժողովրդական արտադրութիւնը՝ դրամատիրութեան կաշկանդումներէն պաշտպանելու համար:

Ցարիզմի դէմ պայքարող այս նարոտնիկները յետագային թե-ւերու բաժնուեցան: Անոնց լիպերալ թեւը աշխուժօրէն պայ-քար տարաւ մարքսիզմի դէմ, իր դիմաց գտնելով Պլեխանովն ու Լենինը: Այս պայքարէն ան դուրս եկաւ զաղափարականօ-րէն չափախուած:

9. Մեթոդիկ երկիրներ-կայսերապաշտ երկիրներ, որոնք կ'ար-տահանեն երկրի դրամագլուխը եւ անոր միջոցաւ կը շահա-գործեն թերաճ երկիրներու զանգուածները:

10. -Ութփիստական = ոչ-իրական, ոչ-առարկայական, գիտական հիմքերէ հեռու...երագային:

11. -Տես էջ 33

12. -Պոնտիստական մտածողութիւնը դրսեւորուած է հրեայ սոց-եալ-դեմոկրատներու կողմէ: Անոնք կը ձգտէին քաղաքական կուսակցութեան մը դրօշին ներքեւ համախմբել հրեայ բան-ուորութիւնը, զայն ջոկելով համառուսաստանեան հասարա-կաց բանուորական շարժումէն: Լենինը շեշտակիօրէն մերկա-ցուցած է պոնտիստներու նեղմիտ հայեցողութիւնը:

* Այս քննադատական վերլուծման մէջ բառային շփոթներու ա-ռիթ չընծայելու համար օգտագործեցինք այն նոյն բառերը, որոնք արծարծուած էին ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ թերթի կողմէ:

Այսպէս, փոխանակ ԳԵՐԱԿՇՈՂ հակասութեան՝ օգտագործեցինք ՀԻՄՆԱԿԱՆ հակասութիւն եզրը, նմանապէս փոխանակ ՀԻՄՆԱԿԱՆ հակասութեան՝ օգտագործեցինք ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ հակասութիւն եզ-րը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

- նմամբան.....	5
- Տեսման ՅՍՏԱԿԱՅՈՒՄ.....	6
- Տեսողություն եւ Պրակտիկա.....	7
- Տեսողությունը եւ Պրակտիկան Շարժման Մէջ.....	8
- Աչքին Հարցի Պատասխան արժեքորոշում.....	9
- Աչքին Հարց - Ծնունդի եւ Զարգացում.....	10
- Պատասխան Ժամանակաշրջանը եւ իր նշանակությունը Ընկերային եւ Ազատագրական Յեղափոխություններում Մէջ.....	12
- Հիմնական Հասկացությունները՝ Համաշխարհային Յեղափոխական Խմբի մասերում ՄՍՏ.....	16
- Համաշխարհային Յեղափոխության Ռազմավարական նպատակահանձններն ու Ուղիները.....	17
- Այլ եւ ``Չափ`` Պատշաճացում Համաշխարհային իրավիճակի Ուսումնասիրումն Մէջ.....	18
- Միջազգային Հիմնական Հասկացություն.....	21
- Հասարակության արժանապատիւնը.....	21
- Ղեկավարումն Ուսումնական Ընթացքում.....	22
- Ներքին, Թէ՛ արտաքին Աշխատանք.....	23
- Սփիռնաբան Բանավորություններն արհեստագործի Պրոնտիպական Մտածողություն.....	24
- Ընկերակցական եւ Պրոֆեսիոնական Յեղափոխությունները.....	26
- Աչքին Ազատագրական Շարժումը եւ Տեղական Դատարանին Պաշտպանները.....	27
- Սփիռնաբան Պրոֆեսիոնալիզմի նպատակ Բնական ժողովրդական Ընթացքում.....	30
- Հնչակական Ազատագրական Յեղափոխության Ռազմավարությունը եւ մեր աչք թէ ``Չափ`` Սփռնությունն արհեստագործի.....	31
- Յեղափոխության Բարեկամներն ու Թշնամիները.....	36
- Թուրքիկ մարդ.....	38
- Անշարժ Քաղաքականություններ.....	42

SPURK

SPURK

SPURK

1985

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՎՐԴԱՅԻՆ ՀԱՐՓՈՒՄ